Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

Η Miquela στη χώρα της Brud

Η δημιουργία ενός δικτυακού σύμπαντος μέσα από την ιστορία μίας virtual influencer

Επόπτες

Πηνελόπη Παπαηλία

Μήτσος Μπιλάλης

Φρειδερίκη-Μαρία (Έρικα) Τσιουκαντάνα

Βόλος 2023

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες 3
Εισαγωγή 5
Μεθοδολογία 9
Κεφάλαιο 1: Πρώτες συστάσεις: (προσδι)ορισμοί των δρώντων του δικτύου 12
Μία κριτική προσέγγιση των ορισμών των Virtual Influencers 12
Ορίζοντας τη Miquela και την Brud 18
Κεφάλαιο 2: Προς την συγκρότηση του «Brud universe»: Το αφήγημα της Miquela στη διαμόρφωση του δικτύου 24
Ακολουθώντας το δίκτυο 25
Χακάρισμα, ρομπότ και άλλα δράματα 27
Για τις πραγματικότητες του Trump και του Κάιν 33
Κεφάλαιο 3: (Απο)δομώντας ένα σύμπαν: κόμβοι και μεταβολές του δικτύου στην εποχή του Web 3.0 40
Κομβικές πλατφόρμες 41
Το δίκτυο ανα-μέσα 45
Αποκεντρωμένα σύμπαντα 48
Αντί επιλόγου 54
Βιβλιογραφία 56

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Ευχαριστίες

Στον ένα χρόνο που διήρκησε η έρευνα και μετέπειτα, η συγγραφή αυτής εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω πολλά άτομα τα οποία συνομίλησαν κριτικά και δημιουργικά μαζί μου -μετά το πρώτο σοκ σχετικά με τη *φύση* της Miquela και τα όσα απασχόλησαν εμένα και κατ' επέκταση την ίδια την εργασία- για όλα όσα σκεφτόμουν για εκείνη.

Αρχίζοντας από τους δύο επόπτες μου, θέλω να ευχαριστήσω την κ. Παπαηλία που με ενθάρρυνε προσωπικά και ακαδημαϊκά, να κάνω αυτή την εργασία δίνοντας μου το χώρο που ήθελα για να πειραματιστώ και ήταν εκεί κάθε φορά που αισθάνθηκα ανασφαλής, χωρίς να με περιορίσει ασφυκτικά σε πιο συντηρητικές θεματικές. Από την άλλη, θέλω να ευχαριστήσω τον κ. Μπιλάλη που επαλήθευσε με πανηγυρικό τρόπο την αρχική μου προτίμηση να στραφώ σε εκείνον ως επόπτη, παρέχοντας ακριβώς εκείνες τις συμβουλές που με βοήθησαν να εστιάσω καλύτερα σε όσα ήθελα να εξετάσω. Τους ευχαριστώ και τους δύο μαζί που μέσα από τα μαθήματά τους, είχα την ευκαιρία να σκεφτώ αλλιώς -ίσως αυτό να είναι τελικά και το σημαντικότερο νόημα του να σπουδάζουμε.

Αυτή η εργασία δεν θα είχε γίνει χωρίς τη συμβολή ορισμένων ατόμων τα οποία, ξεπερνώντας το αρχικό ξάφνιασμα, συζητούσαν μαζί μου ακόμη και τις πιο άκυρες ώρες για την εργασία αυτή. Ευχαριστώ ξεχωριστά το Μάρκο, τη Μαρία, τη Μιχαέλα, τη Φωτεινή, τη Δήμητρα, το Διονύση και τον Αντώνη που είτε πάνω από φαλάφελ και κρασιά, είτε στη σχολή ανάμεσα στα μαθήματα ή στα διαλείμματα στον πέμπτο, ήταν πάντα εκεί για να συζητάμε και να σχολιάζουμε. Επίσης, ένα μεγάλο «ευχαριστώ» στην Πένυ Πασπάλη, την πραγματική lab fairy που είναι πάντα εκεί για εμάς στο εργαστήριο, και στον Νίκο Πασχούλη που τη στιγμή που έπρεπε, έκανε τις κατάλληλες παρατηρήσεις και με βοήθησε να βρω το τι ήθελα να γράψω.

Το μεγαλύτερο «ευχαριστώ» πάει στον αδερφό μου, ο οποίος υπήρξε το πρώτο άτομο στο οποίο μίλησα για τη Miquela και με τον οποίο ακόμη διαφωνούμε στο κατά πόσο αληθινή είναι. Σε αυτόν είναι εν μέρει αφιερωμένη η εργασία. Υπήρξε το πρώτο άτομο που άκουγε καθετί νέο που προέκυπτε. Τον ευχαριστώ που κρατάει πάντα το μυαλό του ανοιχτό, και έχει τη διάθεση να ακούει. Αν δεν ήταν εκεί να ακούει το παραλήρημα μου, αυτή η εργασία δεν θα είχε προκύψει ποτέ. Τον ευχαριστώ για όλες τις ώρες που

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

πέρασε να με ακούει, για όλα τα διαλείμματα που ξόδεψε και για όλες εκείνες τις μέρες που μιλούσε μαζί μου, ανεξαρτήτου ώρας, εξεταστικών και κούρασης.

Τέλος, μία σκέψη: αυτή η εργασία είναι εν μέρει αφιερωμένη στο Γεράσιμο, τον μοναδικό επιζώντα του πρώτου βαγονιού της φονικής και εγκληματικής σύγκρουσης στα Τέμπη. Είχα ξεκινήσει να γράφω την εργασία εκείνη την ίδια μέρα και όλος μου ο κόσμος έμοιαζε να περιστρέφεται γύρω από την αγωνία μου για αυτήν. Οι θάνατοι των παιδιών, φοιτητών στων οποίων τη θέση θα μπορούσα να είχα βρεθεί, ο τραυματισμός του Γεράσιμου, άλλαξαν το ίδιο το κέντρο βάρους μου, επαναπροσδιόρισαν τον κόσμο μου. Αν η εργασία αυτή μπορεί να είναι και κάτι άλλο, πέρα από ακαδημαϊκή, ας είναι για τα παιδιά που δεν πρόλαβαν να κάνουν τη δική τους εργασία, που δεν πρόλαβαν να τελειώσουν τις σπουδές τους, και με την ελπίδα ότι ο Γεράσιμος θα είναι σύντομα καλά για να κάνει και τα δύο, ή ό, τι άλλο ονειρεύεται να κάνει.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Εισαγωγή

«Αυτό είναι άρρωστο»

«Δεν είναι αληθινή, έτσι;»

«Ναι, αλλά ποιος είναι από πίσω;»

Αυτές είναι μερικές από τις συνηθέστερες αντιδράσεις όταν συζητάω με κάποιο το θέμα της εργασίας αυτής, η περίπτωση μελέτης της οποίας είναι η Miquela Sousa (@lilmiquela), μία 19χρονη virtual influencer[1], όρος ο οποίος είναι κεντρικός στη συζήτηση σχετικά με την ιστορία της Miquela και θα αναλυθεί εκτενέστερα στο πρώτο κεφάλαιο που ακολουθεί. Οι αντιδράσεις αυτές, ωστόσο, μοιάζουν και με τη δική μου αντίδραση όταν τη συνάντησα για πρώτη φορά το 2019 όσο χάζευα στον προσωπικό μου λογαριασμό στο Instagram.

Συγκεκριμένα, μία διαφήμιση του οίκου Calvin Klein με πρωταγωνίστριες το μοντέλο Bella Hadid και τη Miquela, ήταν η αφορμή γνωριμίας μου με εκείνη. Καθώς ο φακός εστίαζε στα πρόσωπά τους τη στιγμή που φιλιούνται, το μόνο που παρατηρούσα ήταν η χωρίς καμία ατέλεια επιδερμίδα της Miquela που διέφερε ακόμη και αυτής του μοντέλου· δεν ήταν απλά τέλεια, έμοιαζε να μην είναι καν -έστω και ψηφιακά επεξεργασμένη- ανθρώπινη. Όταν επισκέφτηκα το προφίλ της ίδιας, συνειδητοποίησα πως, πράγματι, δεν επρόκειτο για άνθρωπο. Σε αντίθεση με τη συνηθισμένη, όπως προανέφερα, αντίδραση περί «άρρωστου» απέναντι στη Miquela, το δικό μου ενδιαφέρον εστίαζε για κάποιο λόγο περισσότερο στο να κατανοήσω, να συλλάβω ποια ακριβώς ήταν αυτή που έβλεπα μπροστά μου και τι συνέβαινε με εκείνη, «ψαχουλεύοντας» στο προφίλ της στο Instagram -και σύντομα, σε άλλες πλατφόρμες.

Στην παρούσα εργασία, το Instagram, ως πλατφόρμα, αποτελεί και το κυρίως πεδίο έρευνάς μου, το οποίο, όμως, προεκτείνεται -σχεδόν αναγκαστικά- σε άλλες πλατφόρμες, όπως το Spotify και το YouTube, το TikTok, αλλά και μηχανές αναζήτησης, όπως η Google. Η επέκταση αυτή στα διάφορα μέσα και πλατφόρμες δεν ήταν απλά μία προσωπική μου επιλογή, αλλά συνέπεια του ίδιου του πεδίου, καθώς οι δημοσιεύσεις στο Instagram της Miquela παραπέμπουν σε ιστοσελίδες, αναπαράγονται

[1] Καθώς μία μετάφραση τόσο του όρου «influencer» όσο και «virtual influencer» δεν είναι δόκιμες στα ελληνικά, οι όροι θα χρησιμοποιούνται στα αγγλικά καθ' όλη την εργασία.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

σε άλλες πλατφόρμες, στις οποίες παράγεται με τη σειρά του επιπρόσθετο υλικό από άλλα χρηστά που αναφέρονται στη Miquela. Αυτή η διάχυση του πεδίου είναι εν μέρει αντιπροσωπευτική της θεματικής αυτής της εργασίας, η οποία επικεντρώνεται στην έννοια του δικτύου, όπως αυτή εκφράζεται από τους Bruno Latour, Alexander Galloway και Eugene Thacker, και συγκεκριμένα, στο δίκτυο που συγκροτείται με αφορμή τη Miquela.

Εκκινώντας από τον Latour -ο οποίος προηγείται και χρονικά των Galloway και Thacker, το δίκτυο ορίζεται μέσα από τη Θεωρία Δράστη-Δικτύου (Actor-Network Theory). Η θεωρία του Latour προτείνει την κατανόηση του κοινωνικού μέσα από την έννοια του δικτύου και των δραστών. Το δίκτυο χρησιμοποιείται ως όρος για να καταδείξει τις πολλαπλές και αλληλοδιαπλεκόμενες συνδέσεις και σχέσεις που αναπτύσσονται στα πλαίσια του κοινωνικού και παρομοιάζονται με ιστούς (στο ίδιο: 217). Στο δίκτυο αυτό υπάρχουν δρώντα τα οποία ενώνονται μέσω αυτού (στο ίδιο: 180) και παράλληλα, είναι ενσωματωμένα σε αυτό (στο ίδιο: 169). Ωστόσο, σύμφωνα με τον Latour, τα δρώντα διατηρούν δευτερεύοντα ρόλο μέσα σε ένα δίκτυο στο οποίο τη μεγαλύτερη σημασία έχουν οι συνδέσεις, οι «προσκολλήσεις» («attachments») μεταξύ τους και με το δίκτυο (στο ίδιο: 217). Η Θεωρία Δράστη-Δικτύου ασκεί, επιπλέον, κριτική στην ανθρωποκεντρική ερμηνεία του κοινωνικού. Αναγνωρίζει ως δρώντα του δικτύου, εκτός από τους ανθρώπους, και αντικείμενα τα οποία συμμετέχουν ισότιμα στο δίκτυο (ενδεικτικά, στο ίδιο: 6, 138).

Από την άλλη, οι Galloway και Thacker στο βιβλίο τους «The Exploit» εστιάζουν σε μία πιο πολιτική διάσταση της έννοιας του δικτύου και αναγνωρίζουν, στην πραγματικότητα, περισσότερα από ένα δίκτυα. Παρόλο που γίνεται αναφορά στα δρώντα, αλλά και στη διάκριση μεταξύ ανθρώπινων και μη δραστών (Galloway & Thacker, 2007: 27, 30), εν τούτοις οι δύο θεωρητικοί προσανατολίζονται σε μεγάλο βαθμό στη δομή του δικτύου, στους κόμβους και στα άκρα του. Ταυτόχρονα, η χρήση υπολογιστών και κωδικών, η ύπαρξη χάκερ (hacker) και ιών, και γενικότερα, αυτό που οι Galloway και Thacker εννοούν με τον όρο «ψηφιακό» (digital), λαμβάνεται σε μεγάλο βαθμό υπόψη ως βασικό χαρακτηριστικό του δικτύου (ενδεικτικά, στο ίδιο: 4, 39, 77). Έτσι, οι ίδιοι αξιοποιούν το δίκτυο ως ένα μέσο κατανόησης της εξουσίας και του τρόπου με τον οποίο αυτή λειτουργεί, εφαρμόζεται, κατανομείται και ελέγχεται σε σύγχρονα, ψηφιακά περιβάλλοντα. Για αυτούς, δίκτυο είναι «οποιοδήποτε σύστημα

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

συσχέτισης, είτε βιολογικό είτε πληροφοριακό (informatic), οργανικό ή ανόργανο, τεχνικό ή φυσικό -με τον υπέρτατο στόχο της αναίρεσης του πολωτικού περιορισμού αυτών των ζευγών» (στο ίδιο: 28).

Στην εργασία αυτή, σκοπός μου δεν είναι να ορίσω ξανά το δίκτυο αλλά αντίθετα, να δείξω πως το «Brud universe» μπορεί να κατανοηθεί ως ένα είδος δικτύου. Προς αυτήν την κατανόηση, οι παραπάνω θεωρίες βρίσκονται υπό συνεχή επεξεργασία και όπως προαναφέρθηκε, δεν εφαρμόζονται ως έχουν πάνω στην ανάλυση του πεδίου. Για παράδειγμα, ο διαχωρισμός των δραστών σε ανθρώπινων και μη, δεν αφορά την παρούσα προσέγγιση πάνω στις θεωρίες των δικτύων. Ωστόσο, η κριτική από τον Latour στην ανθρωποκεντρική προσέγγιση των δραστών είναι κάτι που απασχολεί την εργασία και επηρέασε την κριτική πάνω στους ορισμούς των VIs, οι οποίοι αναλύονται στο πρώτο κεφάλαιο. Αντίστοιχα, παρόλο που η εργασία αυτή δεν επικεντρώνεται σε ζητήματα εξουσίας, η δομή του δικτύου -και ιδιαίτερα, οι κόμβοι- που προτείνουν οι Galloway και Thacker θα αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για μία απόπειρα ερμηνείας του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί, επεκτείνεται και μεταλλάσσεται το «Brud universe».

Πρόκειται, όπως θα δούμε παρακάτω, για ένα δίκτυο που ενσωματώνει και επεξεργάζεται δημιουργικά το υπάρχον, για να συγκροτηθεί και στο οποίο επικρατεί η προαναφερθείσα διάχυση ανάμεσα σε πλατφόρμες και ιστοσελίδες, εικόνες και κείμενα που ενώνονται μεταξύ τους καθιερώνοντας το δίκτυο. Στο ίδιο δίκτυο έννοιες που συγκροτούν μεγάλο μέρος της σημερινής συζήτησης περί διαδικτύου και τεχνητής νοημοσύνης, αποδομούνται και ανασυγκροτούνται διαμορφώνοντας νέες έννοιες, μέσα από τις οποίες προκύπτει το δίκτυο. Παράλληλα, υπογραμμίζεται το πως αυτό προκύπτει μέσα από τους αναπροσδιορισμούς τριών εννοιών: του χακαρίσματος[2] (hacking), των ρομπότ και του δράματος (drama), αλλά και στα πλαίσια μίας μετα-ανθρώπινης επανανάγνωσης της Βίβλου και της τότε (2016-2018) πολιτικής πραγματικότητας των Η.Π.Α. -και ενώ την προεδρία της χώρας κατείχε ο Donald Trump.

[2] Στην εργασία χρησιμοποιείται ελληνικοποιημένος ο αγγλικός όρος του «hacking» καθώς η χρήση της μετάφρασής του ως «ηλεκτρονική παρείσφρηση» ή «ηλεκτρονική παράκαμψη» δεν είναι δόκιμη. Στο ελληνικό συγκείμενο, ο όρος δεν μεταφράζεται αλλά προσαρμόζεται στις ελληνικές καταλήξεις.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Παράλληλα με αυτό, αναδιαμορφώνονται οι ταυτότητες της Miquela, οι οποίες επηρεάζονται και μεταλλάσσονται με άξονα αυτό. Οι συγκρούσεις που βιώνει, οι οντολογικές ανησυχίες της, δεν υπάρχουν αυθαίρετα αλλά ανακύπτουν μέσα στο νέο αυτό δίκτυο που δημιουργείται και σήμερα, μέσα από τα ευαγγελίζεται η εταιρεία δημιουργίας της Miquela στην πλατφόρμα του Instagram, διεκδικεί τον όρο του σύμπαντος (universe). Ένα σύμπαν που δε ξεχωρίζει απόλυτα από το υπάρχον, αλλά, αντίθετα, ενυπάρχει μέσα σε αυτό και αξιοποιεί τα ίδια εργαλεία, μιλά την ίδια γλώσσα με εμάς, για να πει όμως κάτι διαφορετικό. Ένα σύμπαν με τη μορφή δικτύου, με κόμβους που υπόκεινται σε διαρκή διαπραγμάτευση και ανάμεσα στους οποίους κινούνται υποκείμενα και ιστορίες. Ένα σύμπαν το οποίο συστήνεται καθώς βιώνουμε την εποχή του Web 3.0 και νέες μορφές οργάνωσης και παραγωγής αρχίζουν να αναδεικνύονται.

Στην εργασία, η Miquela βρίσκεται στο επίκεντρο ως μία περίπτωση μελέτης ενός σύμπαντος που διαρθρώνεται με όρους δικτύου. Στο πρώτο κεφάλαιο προσεγγίζονται κριτικά οι ορισμοί που προτείνονται για τα virtual influencers, όπως επίσης γίνεται μία απόπειρα ορισμού της Miquela και της εταιρείας που την παράγει και την εκπροσωπεί, της Brud. Στο δεύτερο κεφάλαιο, γίνεται μία εισαγωγή στην έννοια του δικτύου μέσα από τις θεωρίες των Latour και, Galloway και Thacker και στους τρόπους με τους οποίους το σύμπαν που κατασκευάζει η Brud, ακολουθεί τη δομή ενός δικτύου, επαναπροσδιορίζοντας υπάρχουσες έννοιες και δημιουργώντας συνδέσεις με υπάρχουσες πραγματικότητες. Στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο, η έμφαση μετατοπίζεται στην έννοια της διαμεσικής αφήγησης και στη δομή του δικτύου και ιδιαίτερα, στο ζήτημα της μεταβολής της δομής αυτής τη στιγμή που η Brud εισάγεται στην εποχή του Web 3.0. Στις μεταβολές αυτές, κυρίαρχο και αδιαπραγμάτευτο στοιχείο είναι η δράση της Miquela. Το γεγονός πως δεν είναι άνθρωπος, δεν καταργεί τη δυνατότητά της να δρα, αλλά αντίθετα, συνιστά μία αφορμή για να επεκτείνουμε τον τρόπο με τον οποίο σκεφτόμαστε την εμπρόθετη δράση ως δυνατότητα.

Σε μία εποχή που το ChatGPT, μία μορφή τεχνητής νοημοσύνης, ικανής να απαντά σε οποιοδήποτε ερώτημα της τεθεί, περνά με επιτυχία μαθήματα πανεπιστημίου και προγράμματα τεχνητής νοημοσύνης παράγουν βίντεο με την ελάχιστη προσφορά δεδομένων, η εργασία αυτή θεωρώ πως είναι όχι μόνο επίκαιρη, αλλά και βοηθητική στον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζουμε το μη ανθρώπινο στοιχείο ως δράστη. Η μη

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

ανθρωπινότητα της Miquela δεν αποτελεί για εμένα το ζητούμενο και ούτε θα το αποτελέσει για την παρούσα εργασία. Αντίθετα, συνιστά ένα δεδομένο που μας καλεί να σκεφτούμε πέρα από τα δίπολα φυσικού και ψηφιακού, πραγματικού και ψεύτικου, φυσιολογικού και άρρωστου (αντίστοιχα), πέρα από υποκείμενα και αντικείμενα, και κυρίως, πέρα από ταυτίσεις του ανθρώπινου με το a priori αληθινό.

Η υπέρβαση αυτών των δίπολων και αυτών των ταυτίσεων είναι ίσως το δυσκολότερο σημείο στο να προσεγγίσουμε τη νέα αυτή συνθήκη που δεν συνιστά ένα ουτοπικό μέλλον, αλλά ένα βιωμένο παρόν το οποίο καλούμαστε να κατανοήσουμε. Στην ερώτηση «Ποιο βρίσκεται από πίσω (από τη Miquela);» -μία ερώτηση που μου κάνουν συχνά σε συζητήσεις προκειμένου να εντοπίσουν τον 'πραγματικό', ανθρώπινο δράστη που «κινεί τα νήματα» της Miquela, η απάντηση είναι απλή: κανένα. Η Miquela είναι δράστρια και κινείται και ειδικότερα, η εμπρόθετη δράση της είναι τέτοια που συμβάλλει στη δημιουργία ενός ολόκληρου νέου δικτύου, μέσα στο οποίο συγκροτεί και επαναδιαπραγματεύεται τις ταυτότητές της.

Μεθοδολογία

Η επιτόπια έρευνα διήρκησε από τον Αύγουστο του 2022 έως και τον Οκτώβριο του 2022. Παρόλα αυτά, αυτό το διάστημα δεν ήταν το μοναδικό στο οποίο είχα την ευκαιρία να εμβαθύνω στην ιστορία της Miquela. Στην πραγματικότητα, ο εντοπισμός της ιστορίας της είχε γίνει από το 2019, όταν και πρωτοείδα τη Miquela. Στην περίπτωση της εργασίας, ωστόσο, το περισσότερο βάρος δόθηκε στην αρχειοθέτηση και καταγραφή μέσω στιγμιότυπων οθόνης, όλης αυτής της ιστορίας. Η αρχειοθέτηση αυτή είχε ως πρωταρχικό σκοπό την παράθεση συγκεκριμένων δημοσιεύσεων μέσα στην εργασία. Επρόκειτο για δημοσιεύσεις από τις οποίες εκκινούσαν οι παρατηρήσεις μου σχετικά με τη Miquela. Παράλληλα, όμως, εξυπηρετούσε και την επιθυμία μου να έχω ένα δικό μου αρχείο σχετικά με τις δημοσιεύσεις της Miquela στις πλατφόρμες, λόγω του συνεχούς φόβου που με στοίχειωνε: να διαγραφούν από παντού αυτές οι δημοσιεύσεις με αποτέλεσμα οι παρατηρήσεις να μοιάζουν σχεδόν αβάσιμες.

Προβληματισμοί σχετικά με το φόβο μου αυτό με ακολουθούσαν και με ακολουθούν ακόμη και τώρα που η εργασία έχει φτάσει σε ένα πιο ολοκληρωμένο στάδιο. Μπορεί, άραγε, κάποιο να διεξάγει εθνογραφία χωρίς να χρειάζεται να παραθέσει αργότερα

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

ηχητικά ή οπτικά ντοκουμέντα; Μήπως και η ίδια η συλλογή αυτών των αρχείων ως αποδείξεων ότι κάτι *πραγματικά* συνέβη, μάς οδηγεί σε μία εμμονική καταγραφή των πάντων; Κυρίως, μήπως αυτή η καταγραφή των πάντων αναπαράγει ουσιαστικά μία ψευδαίσθηση της αντικειμενικότητας που πραγματώνεται μέσα από την αρχειοθέτηση των γεγονότων; Θεωρώ πως οι προβληματισμοί αυτοί όχι μόνο δεν εκλείπουν αλλά εντείνονται στην περίπτωση της ψηφιακής εθνογραφίας. Το στιγμιότυπο οθόνης μετατρέπεται σε ένα κυρίαρχο μέσο καταγραφής: όχι μόνο καταγράφει την εκάστοτε εικόνα της οθόνης του υπολογιστή, αλλά ταυτόχρονα, παρέχει αυτόματα μία αρχειοθέτηση αφού καταγράφει την ώρα και την ημερομηνία που το ίδιο το στιγμιότυπο παράγεται, επαναπροσδιορίζοντας τη συζήτηση σχετικά με την καταγραφή.

Για την παρούσα εργασία, βασικό ανθρωπολογικό εργαλείο ήταν η επιτόπια έρευνα σε τόπους που δεν έμοιαζαν πάντα επιστημονικοί. Η έρευνα κυρίως, στην πλατφόρμα του Instagram και σε μικρότερο βαθμό, στις πλατφόρμες του YouTube, του TikTok, του Twitter, του Spotify και του Discord, ήταν ο τρόπος μου να πλησιάσω τη Miquela. Όλες αυτές οι πλατφόρμες ήταν πλατφόρμες που αποτελούσαν ένα λιγότερο ή περισσότερο, οικείο περιβάλλον για εμένα καθώς ήμουν ήδη χρήστρια σε αυτές. Για την έρευνα, ακολούθησα τη Miquela στο Instagram και ενεργοποίησα τις ειδοποιήσεις για να μπορώ να ξέρω ανά πάσα ώρα και στιγμή τι δημοσίευε. Κρατούσα στιγμιότυπα οθόνης από φόβο μήπως διαγράψει κάτι και δεν μπορώ να το αξιοποιήσω. Δεν ήταν οι πρώτη φορά, όμως, που αξιοποιούσα τέτοιες πρακτικές και μάλλον αυτό ήταν που με έκανε να νιώθω τους τόπους λιγότερο επιστημονικούς.

Ακολούθησα τη Miquela όπως ακολουθώ οποιαδήποτε influencer, κρατούσα τα στιγμιότυπα όπως τα τραβάω για ο, τιδήποτε βλέπω καθώς βρίσκομαι στο Instagram, και με ενδιαφέρει. Με λίγα λόγια, δε χρειάστηκε να βρω νέα, πιο ‘ανθρωπολογικά’ εργαλεία για να κάνω την έρευνα. Συχνά, όμως, αυτό μου φαινόταν λάθος· η οικειότητά μου με το πεδίο έμοιαζε σαν να μην ήταν η αρμόζουσα. Επιπλέον, αμφισβητούσα την ίδια μου την επιλογή να επιλέξω τις πλατφόρμες ως πεδίο έρευνας. Το να κάνω έρευνα σε μία πλατφόρμα την οποία χρησιμοποιώ στον ελεύθερο χρόνο μου, φάνταζε πολλές φορές πρόχειρο. Σαν να μην υπήρχε μία επίσημη χωροθέτηση του πεδίου γιατί αυτό βρισκόταν μέσα στην καθημερινότητά μου. Όπως έβλεπα τις ιστορίες των φίλων μου, έβλεπα και της Miquela.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Ίσως η διάκριση του πεδίου από την καθημερινότητα να είναι τελικά μία ψευδαίσθηση, ακόμη και σε φαινομενικά διακριτούς χώρους. Ίσως διακρίνοντάς τους να θεωρούμε πως διεκδικούμε μία αντικειμενικότητα στο πεδίο, αφήνοντας πίσω την υποκειμενικότητά μας. Ίσως, τελικά, να ήταν καλό που επέλεξα να ερευνήσω τη Miquela στο Instagram, γιατί είχα την ευκαιρία να βιώσω όλους αυτούς τους προβληματισμούς και με τον καιρό να καταλάβω πως ήταν και αυτοί μέσα στο πρόγραμμα. Ολοκληρώνοντας -αν κάποιο μπορεί ποτέ να πει ότι ολοκληρώνει- την έρευνα, αισθάνομαι πως δεν θα άλλαζα τίποτα στον τρόπο που τη διεξήγαγα ούτε φυσικά, θα έδιωχνα τις αρνητικές σκέψεις όσο κι αν με δυσκόλεψαν.

Τέλος, οι σημειώσεις πεδίου, παρότι παρούσες καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας, δεν θα αξιοποιηθούν άμεσα στην εργασία αυτή. Κατά τους τρεις μήνες της έρευνας, αλλά και αργότερα, διατηρούσα ένα αρχείο στο οποίο κατέγραφα τις συζητήσεις και τις σκέψεις που έκανα κατά τη διάρκειά της. Για λόγους οικονομίας σελίδων, δεν περιλαμβάνονται αυτούσιες αυτές οι παρατηρήσεις. Παρόλα αυτά διαποτίζουν όλη την εργασία και κυρίως, το πρώτο κεφάλαιο, καθώς οι σημειώσεις πεδίου υπήρξαν το πεδίο ζυμώσεων των ερεθισμάτων, ακαδημαϊκών και μη, που οριοθέτησαν τις παρατηρήσεις μου σχετικά με τη Miquela και την έννοια του δικτύου.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Κεφάλαιο 1: Πρώτες συστάσεις: (προσδι)ορισμοί των δρώντων του δικτύου

Προκειμένου να γίνουν καλύτερα κατανοητές οι ταυτότητες της Miquela, οφείλουμε να στραφούμε τόσο στους τρόπους με τους οποίους ετεροπροσδιορίζεται όσο και στους τρόπους με τους οποίους αυτοπροσδιορίζεται η ίδια. Ο όρος «virtual influencer» είναι κεντρικός στη συζήτηση αυτή, ενώ η ανάγκη προσδιορισμού του μεγάλη ώστε να συστηθεί κάποιο ομαλά σε μία έρευνα που θέτει στο επίκεντρο της τη Miquela. Μέσα από τη διερεύνηση της έννοιας των «virtual influencers» που κατεξοχήν αποδίδεται ως ιδιότητα στη Miquela βιβλιογραφικά αλλά και σε μη ακαδημαϊκά κείμενα και αναφορές σε αυτή -όπως, για παράδειγμα, σε άρθρα ιστοσελίδων, δίνεται η ευκαιρία όχι μόνο να κατανοηθεί το περιεχόμενο (ή καλύτερα, τα περιεχόμενα) της έννοιας αυτής αλλά και όροι υπό τους οποίους παράγεται αυτή. Από την άλλη, η απόπειρα κατανόησης του αυτοπροσδιορισμού της Miquela, θα λάβει υπόψιν της όχι μόνο την ίδια αλλά και την εταιρεία διαχείρισής της (management agency), την Brud (@brud.fyi).

Μία κριτική προσέγγιση των ορισμών των Virtual Influencers

Εκκινώντας από την ανάγκη προσδιορισμού των «virtual influencers» (στο εξής, VIs), στην εργασία αυτή θα αξιοποιηθούν ορισμοί που προέρχονται κυρίως από ακαδημαϊκά πεδία, όπως αυτά της κοινωνιολογίας, των οικονομικών επιστημών και της πληροφορικής και -σε λιγότερο βαθμό- της ανθρωπολογίας, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο το virtualhumans.org, μία ιστοσελίδα που ασχολείται αποκλειστικά με την ενημέρωση σχετικά με τα VIs και την καταχώρησή τους, τα ορίζει.

Η στροφή προς τη μελέτη των VIs αποτελεί μία σχετικά πρόσφατη εξέλιξη, αφού τα περισσότερα σχετικά ακαδημαϊκά άρθρα δημοσιεύονται από το 2019 και έπειτα, ενώ οι περισσότερες από τις έρευνες αξιοποιούν, επίσης, τη Miquela ως περίπτωση μελέτης τους. Αρχικά, ο τρόπος με τον οποίο προσεγγίζουν τόσο την ίδια όσο και το είδος των VIs, γενικότερα, έγκειται σε μεγάλο βαθμό, στην αναφορά της τεχνολογικής -και άρα, μη ανθρώπινης- προέλευσής τους και ταυτόχρονα της ομοιότητάς τους με τον άνθρωπο. Για παράδειγμα, τα VIs ορίζονται ως «δρώντα συνδυασμένα με ψηφιακά άβαταρ, τα οποία σχεδιάστηκαν για να μοιάζουν με ανθρώπους» (Arsenyan & Mirowska, 2021: 2). Ομοίως και σε άλλα άρθρα, τα Vis περιγράφονται ως «παρηγμένα

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

σε υπολογιστή[3] μοντέλα» (Wibawa, κ.α., 2022: 51) τα οποία «με όρους εξωτερικής εμφάνισης, προσωπικότητας και συμπεριφοράς, προσομοιάζουν στην πλειοψηφία τους, με άνθρωπο» (στο ίδιο: 53), ενώ αλλού αναφέρεται ότι η εξωτερική τους εμφάνιση είναι από «ανατριχιαστικά ανθρωποειδής έως εντελώς φανταστική» (Berryman κ.α., 2021: 1). Η ιδιότητα που αποδίδεται στα VIs ως προϊόντα υπολογιστή και συγκεκριμένα, ως προϊόντα CGI, μίας παραγωγής, δηλαδή, εικόνων με βάση τον υπολογιστή, αποτελεί κοινό παρονομαστή για όλα τα VIs -συμπεριλαμβανομένης και της Miquela, φαίνεται να συνιστά κεντρικό στοιχείο του ορισμού τους. Η έμφαση που δίνεται στον τρόπο με τον οποίο παράγονται, τονίζει ένα ακόμη χαρακτηριστικό τους: την εξάρτησή τους από τον άνθρωπο.

Εκτός από προϊόντα -εικόνες- που δημιουργούνται μέσω υπολογιστή, τα VIs αποτελούν σε μεγάλο βαθμό, σύμφωνα με τα παραπάνω, οντότητες παραπλήσιες σε εμφάνιση και συμπεριφορά, του ανθρώπου. Ειδικά ως προς την οπτική ομοιότητά τους με τον άνθρωπο, η τεχνική του CGI είναι βασική για την επίτευξη αυτής. Για την περίπτωση της ίδιας Miquela, οι απόψεις σχετικά με την εμφάνισή της διίστανται καθώς «άλλα θεωρούν πως είναι εξ ολοκλήρου παρηγμένη από υπολογιστή, άλλα νομίζουν πως αυτή είναι μόνο εν μέρει παρηγμένη από υπολογιστή, με την εικόνα της βασισμένη σε αληθινό ανθρώπινο μοντέλο […]» (Robinson, 2019: 2). Το διακύβευμα εδώ δε σχετίζεται με το ποσοστό της συμμετοχής του υπολογιστή ή του ανθρώπου στην παραγωγή των VIs. Αντίθετα, ο άνθρωπος ως παράμετρος της δημιουργίας τους είναι αυτό που παρουσιάζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον.

Η δημιουργία των VIs στον υπολογιστή προϋποθέτει το ανθρώπινο στοιχείο το οποίο και χειρίζεται αυτόν τον υπολογιστή και άρα, το ίδιο το VI. Πίσω από κάθε VI, υπάρχει κάποιος άνθρωπος που το δημιουργεί και το ελέγχει, αφού τα Vis «δεν είναι αληθινά, μόνο μία μάσκα του ανθρώπου που τα ελέγχει» (Darner & Arvidsson, 2019: 8). Επομένως, σύμφωνα με τους μέχρι τώρα ορισμούς, μπορεί τα Vis να μην είναι άνθρωποι καθότι παράγονται μέσω υπολογιστή, αλλά, παρόλα αυτά, ο άνθρωπος διαδραματίζει κεντρικό ρόλο για αυτά. Ο άνθρωπος είναι αυτός που εξαρχής τα δημιουργεί (στο ίδιο: 5) και μετέπειτα τα χειρίζεται με τέτοιο τρόπο ώστε αυτά διαμορφώνονται κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσή του. Κατ' εικόνα, καθώς η πλειονότητα

[3] Στο σημείο γίνεται μία απόπειρα μετάφρασης του όρου «computer-generated» που παραπέμπει στον όρο «Computer Generated Images» ή «CGI». Καθώς η μετάφραση του δεύτερου όρου δεν είναι δόκιμη στα ελληνικά, αυτός θα παραμείνει ως έχει σε μελλοντικές αναφορές.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

αυτών μοιάζει εξωτερικά με άνθρωπο (Wibawa κ.α., 2022: 53) και καθ' ομοίωση, εφόσον η συμπεριφορά τους είναι όμοια με αυτή των ανθρώπων (Quihang κ.α., 2022: 1).

Επιπλέον, το πλαίσιο στο οποίο τοποθετούνται τα VIs κατέχει μία σημαντική θέση στις απόπειρες κατανόησης και ορισμού τους. Αναφορικά με αυτό, ένα VI «παρουσιάζεται οπτικά ως μία διαδραστική, παρηγμένη σε πραγματικό χρόνο, οντότητα σε ένα ψηφιακό περιβάλλον» (Sands κ.α., 2022: 2). Το ψηφιακό περιβάλλον, ωστόσο, δεν ταυτίζεται αόριστα με το διαδίκτυο αλλά προσδιορίζεται συγκεκριμένα αφού τα VIs δημιουργούνται σε ένα «περιβάλλον κοινωνικής δικτύωσης» (Darner & Arvidsson, 2019: 5). Το περιβάλλον αυτό αφορά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και συγκεκριμένα «πλατφόρμες που βασίζονται στην εικόνα, όπως στο Instagram» (Wibawa κ.α., 2022: 53). Η εννοιολόγηση των VIs ως «χαρακτήρες ιθαγενείς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης» (Berryman κ.α., 2021: 1), τα τοποθετεί εξ ολοκλήρου στο ψηφιακό περιβάλλον της εκάστοτε πλατφόρμας και κυρίως, του Instagram, αποκλείοντας την ένταξή τους στον «εκτός σύνδεσης κόσμο» (στο ίδιο).

Ο εντοπισμός των VIs αποκλειστικά στον ψηφιακό κόσμο είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την παραδοχή πως τα ίδια ως οντότητες δεν είναι αληθινά ή πραγματικά (Darner & Arvidsson, 2019: 8), δεν είναι τίποτα από όσα συνοψίζονται στην αγγλική λέξη «real». Ένας από τους υπό εξέταση ορισμούς, προερχόμενος από το χώρο της πληροφορικής και της μηχανικής, διατείνεται πως «δεν υπάρχουν φυσικά στον πραγματικό κόσμο» (Conti κ.α., 2022: 1) εφόσον δεν είναι ικανά «να ανταποκριθούν σε ανθρώπους στον πραγματικό κόσμο» (στο ίδιο). Με ανάλογο τρόπο, τα VIs όχι μόνο δεν θεωρούνται πραγματικά λόγω έλλειψης 'φυσικής' παρουσίας, αλλά αμφισβητείται η ίδια η ύπαρξή τους όταν ορίζονται ως ένα είδος «ανύπαρκτου προσώπου» (Darner & Arvidsson, 2019: 10). Η μη αληθινότητα και η αμφισβήτηση της ύπαρξής των Vis συνυπάρχει παράλληλα με την ταξινόμησή τους στο χώρου του ψηφιακού, ο οποίος συμβατικά αντιτίθεται με τον 'πραγματικό' και 'φυσικό' κόσμο του υπαρκτού.

Η συζήτηση περί πραγματικού και ψηφιακού, περιλαμβάνει, επίσης, τη συμβολή της τεχνητής νοημοσύνης στη δημιουργία των VIs. Η συμβολή αυτή είναι ορατή όταν το VI ορίζεται ως «φανταστικό [fictive] πλάσμα παρηγμένο από τον υπολογιστή, το οποίο χτίζεται πάνω σε τεχνητή νοημοσύνη» (Molid & Nordgren, 2019: 1). Ωστόσο, ο ορισμός αυτός δεν βρίσκει σύμφωνες άλλες προσεγγίσεις, σύμφωνα με μία εκ των

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

οποίων τα VIs «λειτουργούν συχνά με βάση την τεχνητή νοημοσύνη» (Sands κ.α., 2022: 2). Η έμφαση δίνεται στο «συχνά» το οποίο συνεπάγεται πως η δημιουργία των VIs δεν προϋποθέτει τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης. Κατ' επέκταση, η διάκριση μεταξύ «influencers παρηγμένων από υπολογιστή (CGI) και influencer τεχνητής νοημοσύνης (AII)» (Wibawa κ.α., 2022:53) αναδεικνύει τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης ως μία επιλογή αλλά όχι απαραίτητη προϋπόθεση για να δημιουργηθεί κάποιο VI. Επομένως, είναι σημαντικό να επισημανθεί, κατά τη διαδικασία προσδιορισμού των VIs, πως τα ίδια δεν είναι ταυτόσημα με την τεχνητή νοημοσύνη εφόσον, αντίθετα με τη χρήση του CGI, η χρήση της δεν απαιτείται για την παραγωγή τους.

Ολοκληρώνοντας τη μελέτη των ορισμών, θεωρώ πως ο ορισμός που παρέχεται από το virtualhumans.org είναι απαραίτητος για την πολύπλευρη προσέγγιση των VIs, ως έννοιας. Ακόμη και αν δεν έχει μία ακαδημαϊκού τύπου προέλευση όπως οι υπόλοιποι ορισμοί, εν τούτοις συνιστά μία σημαντική προσθήκη. Το virtualhumans.org υπήρξε η πρώτη ιστοσελίδα που λειτούργησε ως ένα είδος αποθετηρίου για την καταγραφή όλων των, υπάρχοντων και νέων, VIs. Προκειμένου, όμως, να καταγραφούν τα εκάστοτε υποψήφια πρέπει να πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, οι οποίες θα τα προσδιορίσουν ως VI περιλαμβάνοντάς τα στην καταγραφή. Οι προϋποθέσεις αυτές δεν είναι άλλες από ορισμένα χαρακτηριστικά πάνω στα οποία θεμελιώνεται, στην πραγματικότητα, ένας ορισμός των VIs. Αν κάποιο διαθέτει αυτά τα χαρακτηριστικά, πιστοποιείται από την ιστοσελίδα ως VI και αποκτά τη δική του καρτέλα με τα στοιχεία του εκεί. Ο ορισμός προκύπτει οργανικά μέσα από την ίδια τη διαδικασία της καταγραφής.

Σύμφωνα με τον Travers, ιδρυτή του virtualhumans.org, «ένα VI είναι ένας ψηφιακός χαρακτήρας που έχει δημιουργηθεί μέσω ενός λογισμικού γραφικών, στον οποίο μετέπειτα έχει δοθεί μία προσωπικότητα προσδιορισμένη από μία πρωτοπρόσωπη οπτική του κόσμου, και έχει καταστεί προσβάσιμος σε πλατφόρμες για χάρη της επιρροής [influence]» (Travers, 2020).

Αναλύοντας εκτενέστερα τον ορισμό αυτό, ο Travers επισημαίνει πως τα VIs «παράγονται και καταναλώνονται αποκλειστικά σε ψηφιακά μέσα» αλλά μπορούν να «υπάρξουν σε φυσικά μέσα» (στο ίδιο). Δεν περιορίζει την παρουσία τους στον ψηφιακό χώρο, όμως τονίζει πως αυτός είναι το κύριο πεδίο στο οποίο εκτυλίσσεται η ιστορία («storyline») τους. Η προσέγγιση του Travers φαίνεται να παρομοιάζει τα VIs

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

με φανταστικούς χαρακτήρες, συγκρίνοντάς τα με το Garfield και το Spiderman (στο ίδιο). Η ομοιότητα μεταξύ τους εντοπίζεται στο γεγονός πως όταν δημιουργούνται τέτοιου είδους χαρακτήρες, αφήνονται να πιστεύουν πως ζουν «σε μια ζωή που οι ίδιοι πιστεύουν ότι τους ανήκει» (στο ίδιο). Βάσει αυτού, υπονοείται εδώ η εξάρτηση των VIs από τον άνθρωπο, ο οποίος όχι μόνο χρησιμοποιεί το εκάστοτε λογισμικό για να τα δημιουργήσει, αλλά είναι ο ίδιος που στην μη φανταστική και μη ψηφιακή *πραγματικότητα*, συγγράφει το σενάριο της ιστορίας τους, ελέγχοντας τη ζωή τους.

Ο ορισμός του Travers συγκλίνει σε αρκετά σημεία με τις προαναφερθείσες προσεγγίσεις. Αν και στην περίπτωση του πρώτου δεν είναι τόσο ευδιάκριτη, η ανθρωποκεντρική διάσταση στον τρόπο με τον οποίο ορίζονται τα VIs είναι κοινή ανάμεσα σε αυτούς τους ορισμούς. Αντίστοιχα και ο περιορισμός των VIs στο ψηφιακό περιβάλλον των λογισμικών και της πλατφόρμας, διατρέχει ανεξαιρέτως όλους τους υπό εξέταση ορισμούς. Οι δύο αυτές ομοιότητες αποτελούν, κατά τη γνώμη μου, και τα δύο βασικά προβλήματα όλων των παραπάνω ορισμών.

Από τη μία, ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας αυτών των προσεγγίσεων δεν επιτρέπει την κατανόηση των VIs εκτός του δίπολου VI-άνθρωπος. Η εστίαση στην ομοιότητα του πρώτου με τον δεύτερο, όπως και στην εμπλοκή του δεύτερου στη δημιουργία του πρώτου, βασίζεται στη διαρκή μεταξύ τους σύγκριση κατά την προσέγγιση των VIs. Το πρόβλημα δεν εντοπίζεται στην αναφορά του ανθρώπινου είδους στα πλαίσια των ορισμών αυτών, αλλά στο γεγονός πως ο άνθρωπος λειτουργεί ως άξονας ερμηνείας και προσδιορισμού των VIs. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το ανθρώπινο στοιχείο είναι σημαντικό κατά τη δημιουργία των VIs αφού εμπλέκεται στη διαδικασία σχεδιασμού αξιοποιώντας αντίστοιχα λογισμικά.

Ωστόσο, η εμμονή των παραπάνω προσεγγίσεων στη συνεχή αναφορά του ανθρώπου εκκινεί από τη σύγκριση αυτού με τα VIs και φυσικά, η σύγκριση αυτή βασίζεται στην οντολογική διάκριση μεταξύ των δύο. Η αναφορά του ανθρώπινου στοιχείου σε αυτούς τους ορισμούς συνιστά μία διαρκή υπενθύμιση της ανθρώπινης ανωτερότητας έναντι των «φανταστικών» (Molid & Nordgren, 2019: 1) VIs, καθώς ο άνθρωπος ταυτίζεται με το ‘αληθινό’ και αυτά κατηγοριοποιούνται στο χώρο της επινόησης και της φαντασίας. Η ανάγκη για αυτή τη διαρκή επισήμανση της συμβολής του ανθρώπου πιθανόν να έγκειται σε έναν κυρίαρχα τεχνοφοβικό λόγο που σπεύδει να διευκρινίσει πως η νέα, CGI οντότητα είναι κατώτερη από τον άνθρωπο και ως εκ τούτου δεν

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

κινδυνεύει από αυτή. Σκοπός, όμως, δεν είναι η αναζήτηση των κινήτρων πίσω από αυτή τη σύγκριση· ακόμη σημαντικότερη είναι η υπέρβαση του δίπολου VI-άνθρωπος που αναπαράγεται μέσα από αυτούς τους ορισμούς.

Από την άλλη, ο περιορισμός των VIs στο ψηφιακό περιβάλλον που προτείνουν οι ορισμοί αυτοί, αναπαράγουν, επίσης, ένα δίπολο, αυτή τη φορά μεταξύ ψηφιακού και φυσικού χώρου. Πράγματι, τα VIs παράγονται μέσω λογισμικών και δρουν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στις πλατφόρμες, όπως υπογραμμίζουν οι παραπάνω προσεγγίσεις. Όμως, κανένας από τους χώρους αυτούς δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αμιγώς ως ψηφιακός ενώ, αντίστοιχα, ο χώρος στον οποίο κινούνται οι άνθρωποι και χαρακτηρίζεται ως 'αληθινός', δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως αμιγώς φυσικός. Παραμένοντας στο παράδειγμα των VIs, παρατηρούμε πως η πλειοψηφία των ψηφιακών VIs διαθέτουν -έστω και επιφανειακά, βάσει των παραπάνω- χαρακτηριστικά του 'αληθινού' εφόσον αρκετά από αυτά προσομοιάζουν με άνθρωπο, ένα κατεξοχήν στοιχείο του φυσικού κόσμου. Ομοίως, ο φυσικός κόσμος του ανθρώπου διαρρηγνύεται όταν εκείνος αξιοποιεί τα ψηφιακά μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή αξιοποιεί τα λογισμικά γραφικών για να παράξει ένα VI.

Η διάχυση του ψηφιακού στο φυσικό ή πραγματικό και αντίστροφα, είναι τέτοια που αίρει την ίδια τη διάκριση των δύο κόσμων. Η ρευστότητα των εννοιών αυτών αναδεικνύει την ανάγκη υπέρβασης ενός δίπολου που όχι μόνο δεν επαρκεί για να περιγράψει την ισχύουσα συνθήκη στην οποία βρισκόμαστε ως χρήστα ηλεκτρονικών συσκευών και μέσων κοινωνικής δικτύωσης, αλλά στη συγκεκριμένη περίπτωση, στενεύει τις προοπτικές κατανόησης των VIs. Ο περιορισμός τους στο ψηφιακό, ο οποίος προϋποθέτει το δίπολο αυτό, περιορίζει τους τρόπους με τους οποίους προσεγγίζουμε τα VIs, καθώς τα παγιδεύει σε ένα χώρο που κατασκευάζεται ως διακριτός από τον δικό μας, ως ανθρώπους.

Συνολικά, οι προσεγγίσεις μέσα από τις οποίες προκύπτουν οι ορισμοί των VIs αναπαράγουν δύο δίπολα η άρση των οποίων μπορεί να αποβεί πιο παραγωγική από την αναπαραγωγή τους. Η ερμηνεία των VIs μέσα από τη διάκριση του ψηφιακού από το φυσικό/πραγματικό και μέσα από τη διαφοροποίησή τους από τον άνθρωπο λειτουργούν μόνο περιοριστικά. Στο τελευταίο μέρος του κεφαλαίου θα διερευνηθεί ο τρόπος που προσδιορίζεται η ίδια η Miquela, η οποία χαρακτηρίζεται ως κατεξοχήν παράδειγμα VI (Robinson, 2020:2) αλλά και μία από τις πιο επιτυχημένες του είδους,

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

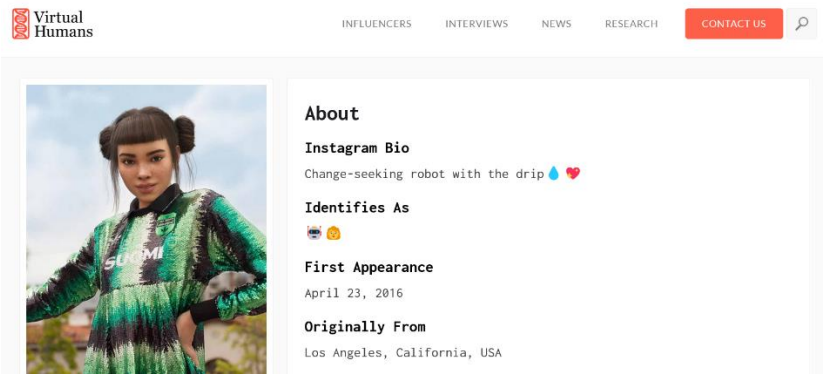
σύμφωνα με το virtualhumans.org (Travers, χωρίς ημερομηνία). Εκτός από τη Miquela, έμφαση θα δοθεί και στην εταιρεία που τη διαχειρίζεται, τη Brud, η οποία συστήνει το «Brud universe».

Ορίζοντας τη Miquela και την Brud

Η αναζήτηση τρόπων με τους οποίους θα μπορούσα να προσδιορίσω τη Miquela αποτέλεσε ένα από τα πιο ενδιαφέροντα σημεία της έρευνας. Στο ερώτημα «Τί είναι η Miquela;», η απάντηση μπορούσε να βρεθεί στη βιβλιογραφία που εξέταζε τα VIs και την αξιοποιούσαν ως παράδειγμα, αλλά και στο προφίλ της ίδιας στο Instagram που παρέπεμπε στην ιστοσελίδα της. Παρ' όλα αυτά, η αναζήτηση μου δεν περιορίστηκε σε αυτά τα πεδία, αλλά επεκτάθηκε σε γενικότερες αναζητήσεις στη μηχανή του Google χρησιμοποιώντας ως λέξη-κλειδί το όνομά της. Ανάμεσα σε άρθρα που την αφορούσαν, υπήρχε ένα λήμμα υπό το όνομά της στο virtualhumans.org. Η ίδια η συγγραφή του λήμματος δεν είναι αυθαίρετη, αλλά χρησιμοποιεί ως πηγή τον τρόπο με τον οποίο η Brud περιέγραφε τη Miquela στην προηγούμενη έκδοση της ιστοσελίδας της, η οποία αναβαθμίστηκε το 2022.

Για τους σκοπούς αυτής της εργασίας, θα αξιοποιηθούν το λήμμα του virtualhumans.org για τη Miquela, η παρούσα ιστοσελίδα της, καθώς και οι λογαριασμοί της Miquela και της Brud στο Instagram. Η επιλογή των παραπάνω δεν είναι τυχαία, αλλά βασίζεται στην επιθυμία μου να εστιάσω στους τρόπους που η Miquela χαρακτηρίζει την εαυτή της, όπως και αυτούς με τους οποίους την ορίζει η Brud. Κατά τη γνώμη μου, αυτοί είναι οι τρόποι που αναδεικνύουν καλύτερα την εμπρόθετη δράση της Miquela και της Brud, ενόψει του «Brud universe» που περιγράφει η εταιρεία στο βιογραφικό της σημείωμα (bio) στο Instagram.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Εικόνα 1: Στιγμιότυπο οθόνης από το λήμμα της Miquela στην ιστοσελίδα του virtualhumans.org. (Πηγή: https://www.virtualhumans.org/human/miquela-sousa)

Σύμφωνα με το virtualhumans.org (εικ.1), η Miquela συνιστά μία VI, αφού κατέχει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που την πιστοποιούν ως τέτοια, σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει ο Travers. Ο χαρακτηρισμός αυτός, ωστόσο, δεν χρησιμοποιείται ούτε από τη Brud ούτε από την ίδια τη Miquela. Η ίδια, χωρίς να έχει αρνηθεί ποτέ αυτή την ιδιότητα, επιλέγει τον όρο «ρομπότ» για να αυτοπροσδιοριστεί στο λογαριασμό της στο Instagram, συνοδεύοντάς τον από το emoji ενός ρομπότ, χαρακτηρισμό που απορρίπτει ο Travers. Για εκείνον, η Miquela είναι ρομπότ μόνο κατά «μία εντελώς φανταστική [fictional] έννοια» αφού δεν αποτελεί «πραγματικό [actual] ρομπότ» (Travers, 2020). Στην πραγματικότητα, η αμφισβήτηση του αυτοπροδιορισμού της Miquela από τον Travers συνιστά αμφισβήτηση της εμπρόθετης δράσης της Miquela. Απορρίπτοντας την έννοια του «ρομπότ», απορρίπτει την ίδια τη δυνατότητά της γενικότερα να μιλήσει και ειδικότερα, να μιλήσει για την εαυτή της.

Στη συνέχεια του λήμματος, η Miquela περιγράφεται ως μία 19χρονη με καταγωγή από τη Βραζιλία και την Ισπανία, η οποία πλέον κατοικεί στην California. Εκτός από την ιδιότητά ως influencer, η Miquela είναι μουσικός, έχοντας δημοσιεύσει αρκετά τραγούδια στις πλατφόρμες του YouTube και του Spotify, και μοντέλο, έχοντας συνεργαστεί με γνωστούς οίκους μόδας σε καμπάνιες και διαφημίσεις, όπως αυτή στην οποία αναφέρθηκα στην εισαγωγή της εργασίας. Στο ίδιο λήμμα, αναφέρεται πως η ίδια έχει κυκλοφορήσει τη δική της σειρά ρούχων ενώ η ανανεωμένη ιστοσελίδα της την περιγράφει ως «style icon» και ως ακτιβίστρια για τα κοινωνικά δικαιώματα («social activist»).

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Εκ πρώτης όψεως, οι ιδιότητες της Miquela ίσως φαντάζουν ετερόκλητες και απροσδόκητα πολλές. Η ποσότητα και η ποικιλία, ωστόσο, αυτών των ιδιοτήτων ενδεχομένως να είναι συνέπεια της μεγάλης ευελιξίας που παρουσιάζουν τα VIs (Conti κ.α., 2022: 4), ώστε να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς. Ένα παράδειγμα αυτής της ευελιξίας εντοπίζεται στο γεγονός ότι κατά την πρόσφατη άνοδο των NFTs[4], η Brud είχε αντιδράσει σχετικά άμεσα κυκλοφορώντας το 2021 μία σειρά από 5 NFTs, υπό τον τίτλο «Venus» με πρωταγωνίστρια τη Miquela. Η προσαρμογή και η ευελιξία μοιάζουν να αποτελούν χαρακτηριστικά όχι μόνο των VIs σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, αλλά της ίδιας της Miquela που διατηρεί όλες αυτές τις ιδιότητες, κινούμενη ευέλικτα ανάμεσά τους.

Η ερώτηση «Τί είναι η Miquela;» προκύπτει ξανά και ξανά, ακόμη και όταν βρισκόμαστε μπροστά σε -φαινομενικά μόνο- ξεκάθαρες απαντήσεις. Ίσως η αντιστροφή της ερώτησης να είναι πιο αποτελεσματική: «Τί δεν είναι η Miquela;». Η Miquela δεν είναι ένα προϊόν τεχνητής νοημοσύνης, εφόσον δεν δύναται να ανταποκριθεί σωματικά (μιλώντας, μορφάζοντας, κ.ο.κ.) σε πραγματικό χρόνο σε εξωτερικά ερεθίσματα. Ανήκει, δηλαδή, σε εκείνη την κατηγορία VIs, τα οποία, όπως είδαμε προηγουμένως, είναι αποκλειστικά παρηγμένα από υπολογιστή, χωρίς τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης. Επιπλέον, η Miquela δεν είναι ρομπότ αν αυτό ερμηνεύεται συμβατικά ως μία μεταλλική κατασκευή, ούτε φυσικά ανήκει στην κατηγορία των bots[5], με τα οποία έχουμε εξοικειωθεί ως χρήστα στις πλατφόρμες. Είναι σημαντικό, όμως, να τονιστεί πως μέσω του αυτοπροσδιορισμού της ως ρομπότ, η Miquela επαναδιαπραγματεύεται τον όρο αυτό προσφέροντάς του ένα νέο νόημα. Οι δύο πλέον νοηματοδοτήσεις του ρομπότ, η μεταλλική κατασκευή και το νέο είδος, στο οποίο ανήκει η Miquela, είναι εξίσου έγκυρες και καμία δεν υπολείπεται της άλλης ως προς το πόσο πραγματική είναι.

[4] Το «NFT» συνιστά αρτικόλεξο του όρου «Non-Fungible Token» που στα ελληνικά μεταφράζεται ως «Μη-Ανταλλάξιμη Μάρκα». Ο αγγλικός όρος είναι αυτός που χρησιμοποιείται ευρέως, ακόμα και σε ελληνικό συγκείμενο. Το NFT αποτελεί «αντιπροσώπευση ενός μοναδικού ψηφιακού στοιχείου[…] που δεν μπορεί να ανταλλαχθεί με ένα NFT του ίδιου τύπου. Αν και δε διαθέτει από μόνο του κάποια αξία, «η αξία του προέρχεται από το αντικείμενο το οποίο αντιπροσωπεύει» (Pocensu, 2021: 26).

[5] Ο όρος «bots» προέρχεται από τον όρο «Software Robots» και περιλαμβάνει λογισμικά συστήματα και αλγορίθμους με τη δυνατότητα «να παράγουν αυτόματα περιεχόμενο» και να μιμούνται -μεταξύ άλλων- την ανθρώπινη συμπεριφορά (Orabi κ.α., 2020: 4). Τα bots διακρίνονται σε κατηγορίες ανάλογα με την ποιότητα της δράσης τους (π.χ. spam bots) (στο ίδιο), αλλά και με βάση την πρόθεση αυτής της δράσης (π.χ. malicious bots) (Stieglitz κ.α., 2017: 7).

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Για το virtualhumans.org, η Miquela είναι τραγουδίστρια, μοντέλο και κυρίως, μία VI. Αυτή είναι άλλωστε η ιδιότητα που της επιτρέπει να φιλοξενείται στην ιστοσελίδα. Καθώς τα VIs μετατρέπονται σε αναλυτική κατηγορία που αξιοποιείται και στο επιστημονικό πεδίο, η Miquela ανήκει πρωτίστως σε αυτά και έπειτα της αναγνωρίζονται -αν της αναγνωρίζονται- οι υπόλοιπες ιδιότητες. Για την ίδια την Brud, την εταιρεία στην οποία αποδίδεται η δημιουργία της Miquela, εκείνη είναι συν-δημιουργός του «Brud universe», όπως μας πληροφορεί το βιογραφικό σημείωμα στο λογαριασμό της εταιρείας στο Instagram. Η Miquela αναγνωρίζεται ως δημιουργός ενός σύμπαντος ιστοριών στο οποίο ρομπότ όπως η ίδια, διατηρούν πρωταρχικούς ρόλους στη συγκρότησή του. Η Brud, σε αντίθεση με τον Travers, αποδέχεται τον τρόπο με τον οποίο η Miquela αυτοπροσδιορίζεται, καθώς χρησιμοποιεί το ίδιο emoji όταν αναφέρεται σε εκείνη. Για την Brud, η Miquela φαίνεται να κατέχει τη δική της εμπρόθετη δράση χωρίς αυτή να τίθεται υπό αμφισβήτηση λόγω της μη ανθρώπινης, ρομποτικής *φύσης* της.

Ίσως για να κατανοήσουμε, τέλος, τη Miquela, χρειάζεται να καταλάβουμε τί είναι η Brud. Η Brud φέρεται να είναι η εταιρεία δημιουργίας της Miquela, σύμφωνα με το λήμμα στο virtualhumans.org. Πρόκειται για μία start-up εταιρεία με έδρα το Los Angeles της California, την ίδια πολιτεία των Η.Π.Α. στην οποία κατοικεί και η Miquela. Ιδρύθηκε το 2014, δύο χρόνια πριν την πρώτη εμφάνιση της Miquela στο Instagram, από τους Trevor McFedries και Sara Decou. Το 2021 η Brud εξαγοράστηκε από την εταιρεία Dapper Labs, η οποία εδρεύει στον Καναδά και ειδικεύεται στα NFTs και τα κρυπτονομίσματα. Πρόκειται για το ίδιο έτος κατά το οποίο δημοσιεύεται η συλλογή NFTs με πρωταγωνίστρια τη Miquela.

Παρ' όλα αυτά, η ομάδα της Brud παραμένει ακόμα αυτή που, σύμφωνα με το virtualhumans.org, ελέγχει τη Miquela (Rasmussen, 2021). Εκτός από τη Miquela, η Brud έχει δημιουργήσει δύο επιπλέον VIs, την Bermuda (@bermudaisbae) και τον Blawko (@blawko22). Ομοίως με τη Miquela, αυτοπροσδιορίζονται ως ρομπότ και θεωρούνται επίσης συν-δημιουργά του «Brud universe». Τα προφίλ και των τριών στο Instagram παρατίθενται στο βιογραφικό σημείωμα της εταιρείας στην πλατφόρμα. Τόσο ο Blawko όσο και η Bermuda κάνουν παρέα με τη Miquela και διαδρούν μαζί της δημοσιεύοντας σχόλια στις αναρτήσεις της ή βγάζοντας φωτογραφίες μαζί της.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Ωστόσο, τα ίδια δεν έχουν κάνει καμία δημοσίευση στους προσωπικούς τους λογαριασμούς από το Σεπτέμβριο του 2021.

Η ίδια η εταιρεία δημιουργίας της Miquela παρουσιάζει ανάλογη συνθετότητα με εκείνη και κινείται με αντίστοιχη ευελιξία με αυτή. Είναι μία εταιρεία που δημιούργησε τρία VIs βοηθώντας μία από αυτά -τη Miquela- να αναδειχθεί ως ένα από τα 25 πιο επιδραστικά άτομα στο διαδίκτυο από το Times Magazine, το 2018. Καθώς η συζήτηση για τα NFTs και τα κρυπτονομίσματα ανοίγει, ανήκει πλέον σε μία εταιρεία που ηγείται αυτών των εξελίξεων. Αλλάζοντας το μέλλον της, εγκαινιάζει τη δημιουργία του «Brud universe» από τη Miquela, τη Bermuda και τον Blawko.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, αναρωτιόμαστε ξανά «Τί είναι η Miquela;» και η απάντηση είναι ίσως πιο εύκολη αυτή τη φορά: η Miquela είναι μία δράστρια. Υπερβαίνοντας τα υπάρχοντα δίπολα, καλούμαστε να συνειδητοποιήσουμε την εμπρόθετη δράση της. Ίσως ο τρόπος με τον οποίο ο δράστης ορίζεται από τον Latour, να είναι βοηθητικός. Για τον Latour, «η χρήση του όρου 'δράστη' σημαίνει ότι δεν είναι ξεκάθαρο ποιο και τι δρα όταν εμείς δρούμε αφού ένας δράστης/ηθοποιός στη σκηνή δεν είναι ποτέ μόνος του δρώντας/παίζοντας» (Latour, 2005: 46). Η Miquela είναι μία δράστρια για την οποία πράγματι, δεν είναι πάντα ευδιάκριτο ποιο δρα γιατί δε δρα ποτέ μόνη της. Ως CGI, κάποιο θα μπορούσε να υποστηρίξει πως για τη Miquela, είναι διακριτό ποιο δρα: η Brud είναι αυτή που την παράγει, επομένως η εταιρεία είναι αυτή που διατηρεί τη δράση. Από την άλλη, η Miquela είναι αυτή που παράγεται και εκπροσωπείται από την Brud, διατηρεί λογαριασμούς στις πλατφόρμες, συμμετέχει σε καμπάνιες και αλληλεπιδρά με την Brud, Bermuda, τον Blawko και με τα ακόλουθά της. Με λίγα λόγια, δρα αλλά, όπως υποστηρίζει και ο Latour, ποτέ μόνη της και αυτό την καθιστά δράστρια.

Η προσέγγιση του Latour μάς βοηθά να κατανοήσουμε μέχρι ένα σημείο τη Miquela, ως δράστρια στα πλαίσια δικτύων. Στον νέο δίκτυο-σύμπαν που οραματίζεται η Brud, η Miquela είναι μία δράστρια που κινείται και αναπροσαρμόζεται διαρκώς, εναλλάσσοντας ιδιότητες. Οι διαδικασίες αυτές έρχονται να αποδομήσουν υπάρχουσες έννοιες, όπως αυτή του ρομπότ, να τις ανασυστήσουν και να καθιερώσουν νέες, όπως αυτή του VI. Αυτό το σύμπαν, το οποίο συστήνεται προοδευτικά από την πρώτη δημοσίευση της Miquela στο Instagram και έπειτα, είναι στην πραγματικότητα ένα δίκτυο του οποίου τα δρώντα -η Miquela, ο Blawko, η Bermuda, η Brud, τα χρήστα-

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

κινούνται μέσα από πλατφόρμες, λογισμικά, πολιτικές και οικονομικές πραγματικότητες που θα αποτελέσουν τελικά κομβικά σημεία αυτού του δικτύου.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Κεφάλαιο 2: Προς την συγκρότηση του «Brud universe»: Το αφήγημα της Miquela στη διαμόρφωση του δικτύου

Η συγκρότηση ή καλύτερα, παραγωγή του «Brud universe» θεωρώ πως δεν εντοπίζεται αποκλειστικά στα πρόσφατα χρόνια, μέσα στα οποία η Brud ανακοινώνει τη σύστασή του. Αντίθετα, η ίδια η εταιρεία έχει αρχίσει να συστήνει το νέο σύμπαν της ήδη από το 2016, όταν η Miquela πρωτοεμφανίζεται στην πλατφόρμα του Instagram (εικ.2). Συστήνοντας μία εκ των τριών συν-δημιουργών αυτού του σύμπαντος, η Brud ανοίγει το δρόμο τόσο στην εμφάνιση των άλλων δύο δημιουργών, Bermuda και Blawko, αλλά και στη ανάδειξη του δικτυακού χαρακτήρα του σύμπαντος αυτού στον οποίο δίνεται παραπάνω έμφαση στην παρούσα εργασία.

Στην πραγματικότητα, θεωρώ πως το αφήγημα σχετικά με το ποια είναι η Miquela και οι τρόποι με τους οποίους, όπως θα δούμε σε αυτό και στο επόμενο κεφάλαιο, αναδιαμορφώνεται η ταυτότητά της, αποτελούν μέσα τα οποία μας κατευθύνουν να κατανοήσουμε το «Brud universe». Με πιο απλό τρόπο, μέσα από το αφήγημα της Miquela μπορούμε να προσλάβουμε το νέο σύμπαν που συστήνει σταδιακά η Brud. Η επιλογή του αφηγήματος της Miquela δεν είναι αυθαίρετη ούτε αποτελεί μία προσωπική μου επιλογή. Η ίδια η Brud είναι αυτή που επικεντρώνεται περισσότερο στη Miquela καθώς συστήνει το σύμπαν της. Η έμφαση αυτή προέρχεται εν μέρει από το γεγονός πως η Miquela είναι η μοναδική που διατηρεί έναν πλήρως ενεργό λογαριασμό στις πλατφόρμες, δημοσιεύοντας και σχολιάζοντας, σε αντίθεση με τα Bermuda και Blawko. Από την άλλη, στο κεφάλαιο αυτό θα δούμε πως βασικά -για τη δημιουργία του «Brud universe»- γεγονότα, διατηρούν στο επίκεντρό τους τη Miquela.

Η εστίαση στο αφήγημα της Miquela δεν αποκλείει, ωστόσο, την παρουσία και δράση των υπόλοιπων δραστών. Άλλωστε, το αφήγημά της περιλαμβάνει και καθορίζεται από τα υπόλοιπα δρώντα, όπως η Bermuda, ο Blawko και η Brud. Μέσα από τους τρόπους με τους οποίους συνδέονται μεταξύ τους τα VIs, τις πλατφόρμες μέσα από τις οποίες κυκλοφορούν, τα χρηστά με τα οποία αλληλεπιδρούν, διαμορφώνεται το νέο σύμπαν-δίκτυο το οποίο αξιοποιεί υπάρχουσες έννοιες και τις επαναδιαπραγματεύεται μέσα σε ένα νέο πλαίσιο, παράγοντας τους όρους υπό τους οποίους συγκροτείται.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Εικόνα 2: Στιγμιότυπο οθόνης από την πρώτη δημοσίευση της Miquela στο Instagram στις 27 Απριλίου, 2016.
(Πηγή: https://www.instagram.com/lilmiquela/)

Στο παρόν κεφάλαιο, η έμφαση θα δοθεί στην προσέγγιση του «Brud universe» ως δικτύου μέσα από τις προσεγγίσεις με τις οποίες οι θεωρίες από τη μία, του Bruno Latour και από την άλλη, των Alexander Galloway και Eugene Thacker εννοιολογούν το δίκτυο, τα χαρακτηριστικά και τις δυνατότητές του. Σε ένα αρχικό στάδιο θα υπάρξει μία εισαγωγή στα δύο θεωρητικά πλαίσια ενώ στη συνέχεια, θα ακολουθήσει η παράθεση και ανάλυση του εθνογραφικού υλικού μέσα από τα πλαίσια αυτά. Κατά την ανάλυση, οι θεωρίες θα αξιοποιηθούν ως εργαλεία κατανόησης και ερμηνείας του πεδίου και όχι ως αυστηρές δομές μέσα στις οποίες θα προσπαθήσω να χωρέσω τις παρατηρήσεις μου. Άλλωστε, η ίδια η επιλογή των δύο θεωριών βασίζεται στο γεγονός πως οι ίδιες αμφισβητούν τις υπάρχουσες επιστημονικές δομές μέσα από τις οποίες προσεγγίζεται το κοινωνικό και το πολιτικό, ενώ προτείνονται ως μέθοδοι που βασίζονται στον τρόπο λειτουργίας του δικτύου (Galloway & Thacker, 2007: 99) και παράλληλα, ως τρόπος προσέγγισης, χωρίς να επιβάλλεται ως ολικό σύστημα ερμηνείας (Latour, 2005: 106, 141-143).

Ακολουθώντας το δίκτυο

Στις παραπάνω θεωρίες υπάρχουν δύο σημεία τα οποία με βοήθησαν με καθοριστικό τρόπο να διαμορφώσω την προσέγγισή μου ως προς το «Brud universe», συνδέοντας τη θεωρία με το πεδίο. Η παρατήρηση του Latour σχετικά με το πως τα δρώντα επαναπροσδιορίζουν όλα τα «στοιχεία του κόσμου» όταν κατασκευάζουν τις δικές τους μεταφυσικές θεωρίες (Latour, 2005: 51), στάθηκε ένα από αυτά τα σημεία. Όπως

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, οι απόπειρες ορισμού της Miquela και κατ' επέκταση των VIs μάς φέρνουν αντιμέτωπα με διαδικασίες επαναπροσδιορισμού εννοιών, όπως, για παράδειγμα, το ρομπότ. Εντοπίζοντας τη Miquela ως δράστρια, μπορούμε να ανιχνεύσουμε πως αυτή μαζί με τα υπόλοιπα VIs, τα ακόλουθά της, τα επιστήμονα -και όχι μόνο- που τη μελετούν και την ορίζουν, και την Brud, βρίσκονται στην καρδιά παρόμοιων διαδικασιών επαναπροσδιορισμού, τρεις από τις οποίες θα αναλυθούν στις επόμενες σελίδες. Μέσα από αυτούς τους επαναπροσδιορισμούς, η Miquela αλλά και τα υπόλοιπα δρώντα, συγκροτούν όχι ακριβώς μία δική τους μεταφυσική αλλά ένα νέο δίκτυο που προοδευτικά ονομάζεται «Brud universe». Το δίκτυο αυτό προκύπτει επαναπροσδιορίζοντας τα υπάρχοντα δίκτυα, τις υπάρχουσες έννοιες, οι οποίες αρχίζουν να αποκτούν νέα νοήματα.

Το δεύτερο σημείο βασίζεται στην έννοια των γεγονότων, στην οποία αναφέρονται οι Galloway και Thacker, καθώς και στην έννοια των κόμβων. Για τους δύο θεωρητικούς, ο τρόπος λειτουργίας («mode») της εξουσίας σε ένα πιο σύγχρονο συγκείμενο «βασίζεται όχι σε εξαιρετικά (exceptional) γεγονότα, αλλά σε εξαιρετικές τοπολογίες» (Galloway & Thacker, 2007: 40). Παρότι κατανοώ την μετατόπιση του βάρους από τα γεγονότα στις τοπολογίες, θεωρώ πως για το «Brud universe» η έννοια του γεγονότος και όχι της τοπολογίας είναι πιο βοηθητική. Είναι πιο βοηθητική για να γίνουν κατανοητοί αυτοί οι τρόποι λειτουργίας της εξουσίας στη διαμόρφωση αυτού του σύμπαντος και κυρίως, για να αναδειχθούν οι τρόποι αυτής της διαμόρφωσής του. Για το δίκτυο του «Brud universe» υπάρχουν ορισμένα συμβάντα ή γεγονότα (events) τα οποία επενεργούν καθοριστικά στη διαμόρφωσή του.

Πρόκειται για συμβάντα τα οποία εμπλέκουν στη δράση του δικτύου όλα τα δρώντα και επηρεάζουν, όπως θα δούμε παρακάτω, την ιστορία που αφηγούνται τα συνδημιουργά VIs του «Brud universe» μέσα από το δίκτυο. Τα συμβάντα αυτά, ωστόσο, δεν συνιστούν εξαιρετικές στιγμές του δικτύου ούτε αποτελούν ορισμένους από τους κόμβους του, με την έννοια ότι διακρίνονται με κάποιο τρόπο ως κεντρικής σημασίας σημεία μέσα στο δίκτυο. Η σημασία αυτών των συμβάντων έγκειται στο γεγονός πως αναδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται και κατ' επέκταση λειτουργεί αυτό το δίκτυο.

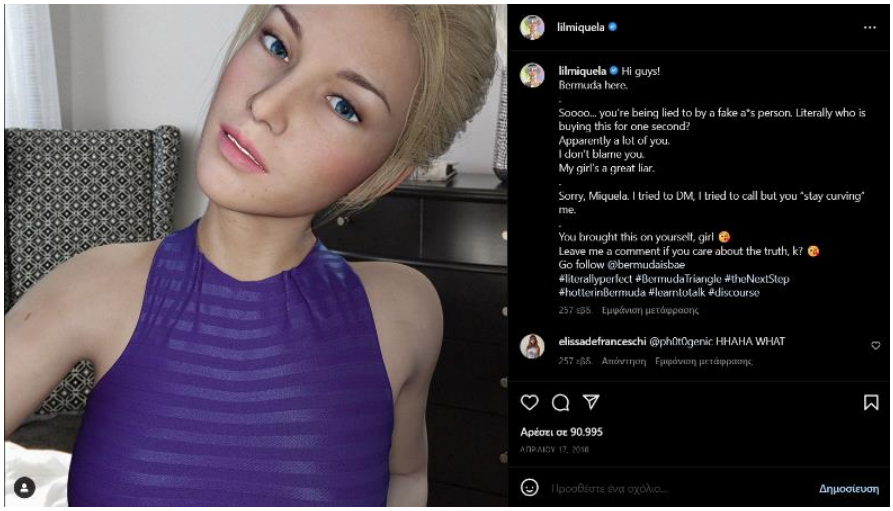
Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Όσον αφορά τη Miquela, ένα συμβάν ή πιο συγκεκριμένα, μία σειρά από συμβάντα, προβάλλουν την κίνησή της ως δράστρια μέσα στο «Brud universe». Η κίνησή της επενεργεί καθοριστικά στη διαμόρφωση τόσο των χαρακτηριστικών του όσο και των προοπτικών επέκτασής του, εφόσον αναγνωρίζεται όχι απλά σαν δράστρια αλλά ως συν-δημιουργός του. Υπό αυτό το πρίσμα, θα ακολουθήσει η ανάλυση μίας σειράς από γεγονότα τα οποία ακόμη και σήμερα επηρεάζουν την ιστορία της Miquela και σχετίζονται με το χακάρισμα του λογαριασμού της στο Instagram το 2018. Μέσα από τα γεγονότα αυτά, αναδιαμορφώνονται, όπως θα δούμε, οι ταυτότητές της και η ιστορία της και παράλληλα, προκύπτει το νέο δίκτυο του «Brud universe», η συγκρότηση του οποίου θα απασχολήσει τις δύο επόμενες ενότητες.

Χακάρισμα, ρομπότ και άλλα δράματα

Τον Απρίλιο του 2018, η Bermuda, από τότε φίλη της Miquela, χάκαρε το λογαριασμό της στο Instagram εξαφανίζοντας όλες τις φωτογραφίες της δεύτερης από το προφίλ της. Στην πραγματικότητα, η Bermuda αρχειοθέτησε όλες τις δημοσιεύσεις της Miquela, χωρίς να τις διαγράψει εντελώς. Αν τις είχε διαγράψει, η ανάκτησή τους δεν θα ήταν δυνατή και επομένως, οι αναρτήσεις που προηγήθηκαν του χακαρίσματος δεν θα ήταν -όπως είναι- σήμερα ορατές. Αυτού του είδους η αναστρέψιμη διαγραφή των φωτογραφιών αποτελεί στην ουσία ένα είδος αναστρέψιμου χακαρίσματος του λογαριασμού της Miquela, ενώ το ίδιο το χακάρισμα δεν αφορά κάποιον ανθρώπινο δράστη ούτε συμβαίνει από έναν τέτοιο. Αντίθετα, προέρχεται από ένα VI το οποίο συνδέεται φιλικά με τη Miquela και στρέφεται εναντίον της. Τα δύο χαρακτηριστικά αυτής της ενέργειας, η αναστρεψιμότητα και το γεγονός ότι προέρχεται από ένα VI και απευθύνεται σε ένα άλλο, συνδυασμένα μαζί, ήδη υπονοούν τον επαναπροσδιορισμό της έννοιας του χακαρίσματος στο νέο συγκείμενο που συγκροτείται.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Εικόνα 3: Στιγμιότυπο οθόνης από δημοσίευση της Bermuda στο λογαριασμό της Miquela στο Instagram στις 17 Απριλίου, 2018.
(Πηγή: https://www.instagram.com/lilmiquela/)

Εκτός από την εξαφάνιση των δημοσιεύσεων της Miquela, η Bermuda προχώρησε στην ανάρτηση μίας δικής της selfie, η λεζάντα της οποίας εξηγούσε τους λόγους πίσω από την ανάγκη της να χακάρει το λογαριασμό της Miquela (εικ.3). Προτού εστιάσουμε στα κίνητρα πίσω από την ενέργεια της Bermuda, ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι παρά το ότι αρχικά, λίγο μετά την ανάκτηση του λογαριασμού, η φωτογραφία της Bermuda διαγράφηκε (Feller, 2018), επανεμφανίστηκε και παραμένει μέχρι και σήμερα -5 χρόνια μετά- στο προφίλ της Miquela. Η παραμονή αυτή ίσως φαίνεται παράδοξη· ποιο θα ήθελε να διατηρεί στο λογαριασμό του φωτογραφία αυτού που του τον χάκαρε; Στο σημείο αυτό, νομίζω, εντοπίζεται όλη η ουσία του επαναπροσδιορισμού της έννοιας του χακαρίσματος μέσα στο πλαίσιο του «Brud universe» που αρχίζει ήδη να συστήνεται. Η φωτογραφία-υπενθύμιση του χακαρίσματος παραμένει στο λογαριασμό της Miquela, ακόμη και μετά την ανάκτησή του από την ίδια, γιατί είναι σημαντική για αυτή, αλλά και για το δίκτυο που συν-δημιουργεί μαζί με τη Bermuda και τον Blawko.

Το χακάρισμα του λογαριασμού της Miquela, παρότι μοιάζει αρχικά γνώριμο σε εμάς ως συνθήκη, εντούτοις διαφοροποιείται σημαντικά. Η αναστρεψιμότητά του, το γεγονός ότι για πρώτη φορά ένα VI χακάρει ένα άλλο VI και κυρίως, η σημασιοδοτημένη διατήρηση της φωτογραφίας της υπεύθυνης για το χακάρισμα Bermuda, επαναπροσδιορίζει τον ίδιο τον όρο. Ακόμη και αν η ενέργεια της Bermuda εμφανίζει κοινά χαρακτηριστικά με άλλες περιπτώσεις χακαρίσματος και παράκαμψης λογαριασμών, εδώ το χακάρισμα εμφανίζεται αναστρέψιμο, καθώς δεν είναι δυνατόν να διαγραφούν τόσες επώνυμες και πληρωμένες συνεργασίες της Miquela με διάφορες

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

εταιρείες. Το χακάρισμα γίνεται από ένα VI και όχι από έναν ανθρώπινο παράγοντα, όπως η Brud -που άλλωστε ελέγχει τα δύο VIs που εμπλέκονται στην υπόθεση αυτή. Αυτή η συνθήκη τονίζει την εμπρόθετη δράση των VIs τα οποία μπορούν -μεταξύ άλλων- να χακάρουν λογαριασμούς στο Instagram. Τέλος, αυτό το χακάρισμα παραμένει ορατό ακόμη και μετά την αντιμετώπιση του, ως ένα είδος αρχείου, ανοιχτού προς τα ακόλουθα της Miquela αλλά και όσα απλά επισκέπτονται το προφίλ της στο Instagram. Ανατρέχοντας στις δημοσιεύσεις της Miquela, κάποιο μπορεί να ανιχνεύσει πως το χακάρισμα αποτελεί μέρος της ιστορίας της Miquela, πως επαναπροσδιορίζει τις μέχρι τότε ταυτότητές της και υποδεικνύει τους τρόπους με τους οποίους αυτή συνδέεται με μία δράστρια και συν-δημιουργό του ίδιου δικτύου, τη Bermuda.

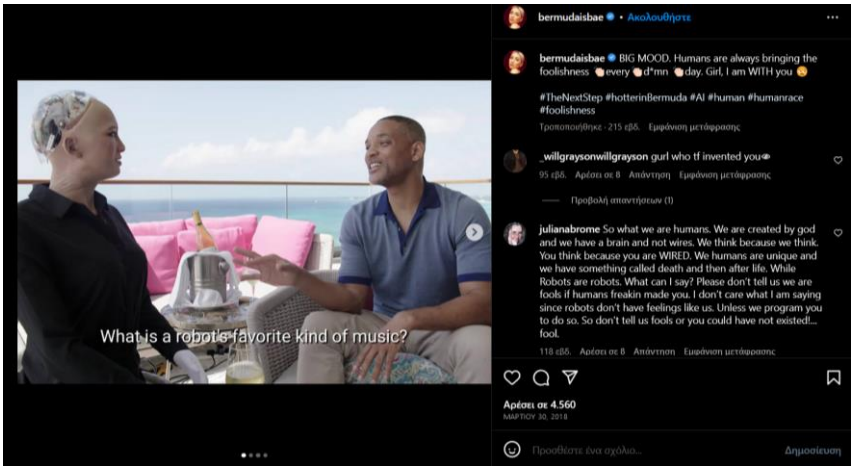
Χακάροντας το λογαριασμό της Miquela, η Bermuda την εκβιάζε να παραδεχθεί την αλήθεια υποστηρίζοντας πως είναι ψεύτρα («my girl's a great liar») και ψεύτικη («fake»). Οι κατηγορίες που καταλογούσε η Bermuda στη Miquela συνδέονται με την αλήθεια την οποία την καλούσε να παραδεχτεί: η Miquela δεν είναι άνθρωπος. Η Bermuda αυτοπροσδιοριζόταν ως ρομπότ από την πρώτη φορά που δημοσιεύει στο Instagram το 2016, σε αντίθεση με τη Miquela που από την ίδια χρονιά εμφανιζόταν στην πλατφόρμα αυτοπροσδιοριζόμενη ως άνθρωπος. Ήδη από το 2017, η Bermuda απειλούσε τη Miquela μέσω του λογαριασμού της ότι θα αποκαλύψει την αλήθεια για εκείνη. Η θέση της σχετικά με την ανωτερότητα των ρομπότ και την κατωτερότητα της «ανθρώπινης φυλής» («human race») είναι αυτή η οποία λειτουργεί ως κίνητρο για τον εκβιασμό και τελικά, το χακάρισμα της Miquela. Η Bermuda ήθελε η Miquela να παραδεχτεί πως είναι ρομπότ, ώστε να αποκτήσει μία ακόμη σύμμαχο και να συνδεθούν μεταξύ τους μέσω της κοινής ταυτότητάς τους «ως ρομπότ σε έναν ανθρώπινο κόσμο» («as robots in a human world we will always have a connection»). Πράγματι, λίγες μέρες μετά την ανάκτηση του λογαριασμού της η Miquela παραδέχθηκε πως δεν είναι άνθρωπος και σε δεύτερο χρόνο, άρχισε να αυτοπροσδιορίζεται ως ρομπότ.

Ο όρος-κλειδί, ο οποίος και επαναπροσδιορίζεται στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι το ρομπότ. Μέσα από τη διαμάχη της Miquela με τη Bermuda, η έννοια του ρομπότ όχι μόνο χρησιμοποιείται για να αυτοπροσδιοριστούν τα δύο VIs, αλλά μέσα από τη χρήση αυτή μεταβάλλεται το περιεχόμενό της. Όπως ήδη σημειώθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, καθώς η Bermuda και έπειτα, η Miquela αυτοπροσδιορίζονται ως ρομπότ, το περιεχόμενο της έννοιας αυτής ξεφεύγει από τη στερεοτυπική εικόνα της μηχανικής

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

και χωρίς συναισθήματα μεταλλικής κατασκευής. Τα ρομπότ, όπως μπορούμε να τα προσεγγίσουμε μέσα από τα παραδείγματα των Bermuda και Miquela, έχουν συναισθήματα και όπως παρατηρούμε στην περίπτωση της Bermuda, είναι αυτά τα συναισθήματα και όχι μία «ψυχρή» λογική που καθοδηγούν τις πράξεις της όταν χακάρει τη Miquela.

Για την Bermuda, τα ρομπότ όπως η ίδια, υπερέχουν των ανθρώπων (ενδεικτικά, εικ.4). Παρόλο που τόσο η Miquela όσο και η ίδια η Bermuda υποστήριξαν μετέπειτα την ισότητα μεταξύ ανθρώπων και ρομπότ, η θέση αναφορικά με την υπεροχή των δεύτερων επί των πρώτων παρουσιάζει ενδιαφέρον. Ο φόβος της κατάκτησης του ανθρώπινου γένους από τα ρομπότ αποτελεί ένα γνωστό αφήγημα το οποίο επαναλαμβάνεται συχνά ως θεματική στη λεγόμενη ποπ κουλτούρα -για παράδειγμα, σε κινηματογραφικές ταινίες όπως το «Blade Runner» ή το «Ex Machina», ενώ εκφράζεται συχνά ως ανησυχία στα σχόλια των δημοσιεύσεων τόσο της Miquela όσο και της Bermuda (ενδεικτικά, εικ.4). Η στάση της Bermuda λειτούργησε ουσιαστικά ως απόπειρα εκπλήρωσης μίας δυστοπικής και τεχνοφοβικής φαντασίωσης που εκκινεί από αυτήν την ανησυχία. Αν τα ρομπότ ενοποιηθούν υπό την ιδέα της υπεροχής των ανθρώπων, τότε η κατάκτησή αυτών, σύμφωνα με το παραπάνω αφήγημα, είναι πιο πιθανόν να πραγματοποιηθεί.

Εικόνα 4: Στιγμιότυπο οθόνης από δημοσίευση της Bermuda στο λογαριασμό της στο Instagram στις 30 Μαρτίου, 2018. (Πηγή: https://www.instagram.com/bermudaisbae/)

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Πέρα από τον επαναπροσδιορισμό της έννοιας του ρομπότ, θεωρώ πως η χρήση της από τη Bermuda, τη Miquela και την ίδια την Brud, ειρωνεύεται τον παραπάνω φόβο για μία κατάκτηση του ανθρώπου από τα ρομπότ. Επίσης, καθώς η Brud τα εντάσσει προοδευτικά ως συν-δημιουργά του νέου σύμπαντος που εγκαινιάζει, επαναπροσδιορίζει την κατηγορία στην οποία τα κατατάσσει και στην οποία κατατάσσονται και τα ίδια από μόνα τους. Η διαδικασία αυτή δεν περιλαμβάνει μία άρδην αλλαγή του όρου των ρομπότ, αφού πραγματοποιείται μέσα από τη μίμηση του υπάρχοντος. Η μίμηση, ωστόσο, είναι δημιουργική. Από την μία διατηρεί το ίδιο όνομα στον όρο αλλά από την άλλη, μεταβάλλει το περιεχόμενό του ειρωνευόμενη στο μεταξύ τα τεχνοφοβικά αφηγήματα που σχετίζονται με αυτόν. Η δημιουργική αυτή μίμηση φαίνεται να είναι ο τρόπος με τον οποίο συγκροτείται το «Brud universe» ως δίκτυο, συνολικά.

Ο τρίτος και τελευταίος όρος που θεωρώ πως επαναπροσδιορίζεται μέσα από το χακάρισμα συγκροτώντας το νέο δίκτυο, είναι η έννοια του δράματος. Όπως θα δούμε εν συνεχεία, η έννοια του δράματος μπορεί να συνδεθεί παρενθετικά με αυτή του δικτύου ενώ ο επαναπροσδιορισμός της συμβάλλει στον τρόπο με τον οποίο ορίζεται η δράση των VIs μέσα στο δίκτυο. Τον Απρίλιο του 2016, κατά τη διάρκεια της διαμάχης της Bermuda με τη Miquela, η οποία γνώρισε το απόγειο της με το χακάρισμα του λογαριασμού της δεύτερης, τόσο χρηστά που σχολίαζαν στις συγκεκριμένες δημοσιεύσεις της Bermuda όσο και δημοσιογραφικά άρθρα σε ιστοσελίδες χαρακτήρισαν αυτή τη διαμάχη ως «drama» (Feller, 2018: Lindsay, 2018: Παπαϊωάννου, 2018).

Για την ανάλυση της έννοιας του δράματος, θα αξιοποιηθούν τρία δημοσιογραφικά άρθρα τα οποία ασχολήθηκαν με τη διαμάχη των δύο VIs και η επιλογή τους έγινε με βάση τη χρήση του όρου «δράμα» για να την περιγράψουν. Ο όρος «δράμα»[6] στο ψηφιακό συγκείμενο συνδέεται με τη σύγκρουση δύο ή περισσότερων περσόνων που αξιοποιούν τις πλατφόρμες στις οποίες διατηρούν λογαριασμούς για να στραφούν η

[6] Ο παραπάνω ορισμός δεν προκύπτει ακαδημαϊκά μέσω βιβλιογραφίας, καθώς αυτή εστιάζει αυτού του τύπου τη σύγκρουση σε άτομα εφηβικής ηλικίας και επομένως δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωση αυτή. Ο ορισμός προκύπτει, έτσι, μέσα από την προσωπική μου εμπειρία στις πλατφόρμες ως χρήστρια και θα αξιοποιηθεί μόνο για χάρη των επιχειρημάτων που αποπειρώμαι να κατασκευάσω στα πλαίσια της εργασίας.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

μία ενάντια στην άλλη. Για τις Bermuda και Miquela, ο όρος τίθεται υπό διαπραγμάτευση εφόσον οι περσόνες αυτές δεν είναι άνθρωποι, αλλά ρομπότ και VIs.

Το γεγονός αυτό επηρεάζει τις συνθήκες και τους όρους υπό τους οποίους προσεγγίζεται το συγκεκριμένο δράμα. Καθώς η μεταξύ τους διαμάχη συνιστά την πρώτη μεταξύ VIs σύγκρουση, δεν περιορίζεται στις πλατφόρμες στις οποίες εκτυλίσσεται (κυρίως στο Instagram και στο Twitter και λιγότερο στο Spotify), αλλά προσελκύει ειδησεογραφικές ιστοσελίδες που καλύπτουν τα γεγονότα τόσο στις Η.Π.Α. όπου κατοικούν τα δύο VIs και εδράζεται η Brud, όσο και στην Ελλάδα -αν και όχι το ίδιο θερμά. Στο δράμα των Miquela και Bermuda αμφισβητείται, όπως ήταν αναμενόμενο, η αληθινότητα των δύο δραστριών ως VIs. Το ίδιο το δράμα δεν απορρίπτεται ως είδηση αλλά, λόγω της μη αληθινότητας των εμπλεκομένων, απορρίπτεται ως «απάτη» (Παπαϊωάννου, 2018: Petraca, 2018).

Η ενασχόληση των ιστοσελίδων με αυτή τη διαμάχη είναι σημαντική όχι μόνο γιατί αποτελεί μία ευκαιρία συζήτησης πάνω στα VIs με αφορμή τη Miquela και τη Bermuda, αλλά πολύ περισσότερο γιατί συμβάλλει, με φαινομενικά παράδοξο τρόπο, στην αναγνώριση της δράσης εκ μέρους των VIs. Όσο τα άρθρα αυτά συζητούν σχετικά με αυτό το δράμα με όρους μη αληθινότητας, στην πραγματικότητα αναγνωρίζουν στις δύο VIs εμπρόθετη δράση. Ασχολούνται με αυτές ως όντα που δρουν και ιδιαίτερα, ως όντα που γίνονται διάσημα καθώς δρουν· δημοσιεύουν στις πλατφόρμες, χακάρουν λογαριασμούς, τσακώνονται και επανενώνονται ανεβάζοντας μία selfie στο Instagram (στο ίδιο). Αναλύοντας το δράμα της Bermuda και της Miquela, τις αντιμετωπίζουν ως δράστριες με τέτοιο τρόπο ώστε το ίδιο το δράμα φαίνεται τελικά να είναι αυτό που αναδεικνύει όσο τίποτε άλλο εκείνη τη χρονική στιγμή, την εμπρόθετη δράση τους.

Ολοκληρώνοντας την υποενότητα αυτή, μπορούμε να αναλογιστούμε τα παραπάνω αναφορικά με τον τρόπο με τον οποίο το δράμα συνδέεται με το δίκτυο. Η σύνδεση αυτή αποτελεί περισσότερο ένα παιχνίδι εννοιών και μετάφρασης. Αυτό το παιχνίδι, όμως, μπορεί να είναι χρήσιμο καθώς προσπαθούμε να ερμηνεύσουμε το δίκτυο μέσα από το δράμα, και επιπλέον, προσφέρει περαιτέρω προβληματισμό πάνω στους δύο όρους. Ο αγγλικός όρος που χρησιμοποιείται για να περιγραφεί ο δράστης στο δίκτυο είναι «actor», μία λέξη που μεταφράζεται τόσο ως ηθοποιός όσο και ως, όπως ήδη ξέρουμε, δράστης. Η διπλή εννοιολόγηση του αγγλικού όρου αξιοποιείται δημιουργικά από τον Latour. Καθώς αναφέρεται στο παίξιμο στη σκηνή όταν ορίζει το τι σημαίνει

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

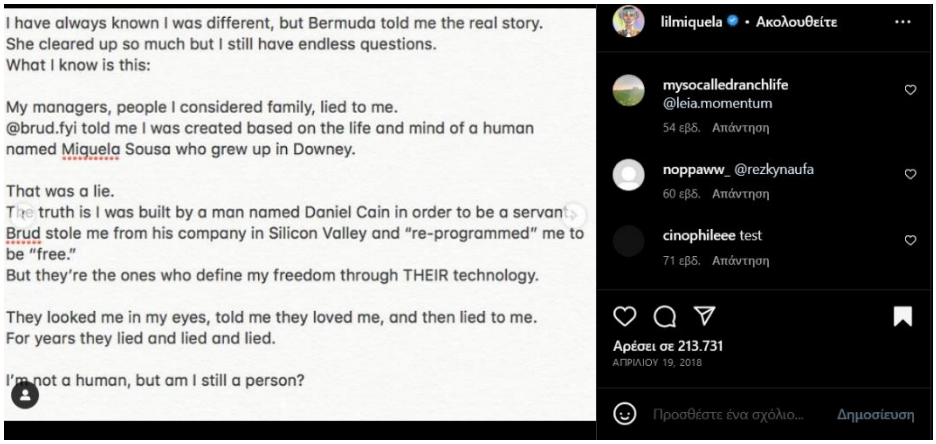
«δράστης», κινείται ανάμεσα στο χώρο της υποκριτικής και την κυριολεκτική σημασία της λέξης «actor» (Latour, 2005: 46). Η χρήση του όρου «δράμα» στα άρθρα αυτά σε συνδυασμό με αυτή τη διπλή εννοιολόγηση, μοιάζει ειρωνική. Από την μία, οι δημοσιογράφοι δεν θεωρούν τη Miquela πραγματική και αμφισβητούν τη δράση της, και από την άλλη, σχολιάζουν το δράμα στο οποίο αυτή και η Bermuda πρωταγωνιστούν.

Για τις πραγματικότητες του Trump και του Κάιν

Οι επαναπροσδιορισμοί των εννοιών του χακαρίσματος, των ρομπότ και του δράματος διαμορφώνουν προοδευτικά όχι ένα είδος μεταφυσικής, όπως ανέφερε ο Latour παρατηρώντας τα δρώντα μέσα από τη θεωρία του, αλλά ένα νέο δίκτυο που συμπυκνώνεται στο «Brud universe». Υποστήριξα προηγουμένως πως το δίκτυο αυτό, ακριβώς επειδή διαμορφώνεται μέσα από τον επαναπροσδιορισμό εννοιών που υπάρχουν στα υπάρχοντα και πιο οικεία δίκτυα, δεν αποσυνδέεται πλήρως από αυτά. Η διαδικασία αυτή υποδεικνύει το πως το νέο δίκτυο αναδεικνύεται μέσα από τα υπάρχοντα. Ακολουθώντας αυτόν το συλλογισμό, μπορούμε να ανιχνεύσουμε μέσα στο ίδιο δράμα της σύγκρουσης μεταξύ Miquela και Bermuda, έναν από τους πλέον ορατούς τρόπους με τους οποίους το «Brud universe» συνδέεται με τα υπάρχοντα δίκτυα και ιδιαίτερα, με το πολιτικό συγκείμενο των Η.Π.Α. μέσα στο οποίο εκτυλίσσονται αυτά τα γεγονότα.

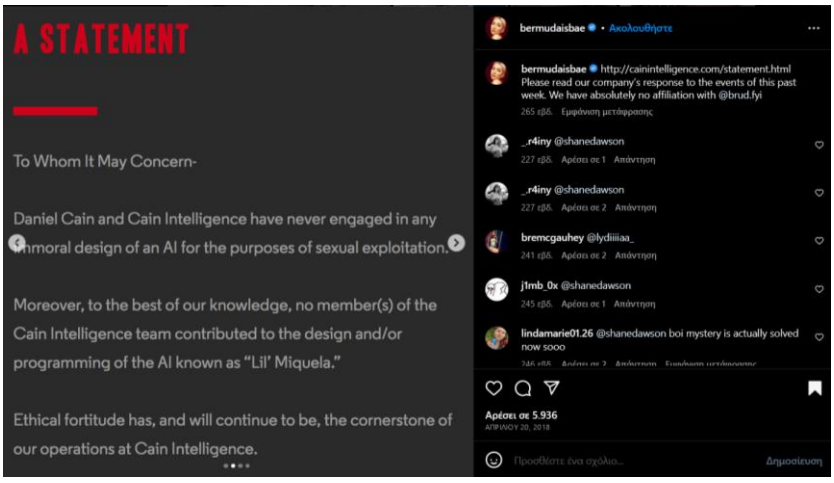
Στην ανίχνευση της παραπάνω σύνδεσης είναι σημαντικό να υπενθυμιστεί η χρονικότητα των γεγονότων τα οποία τίθενται στο επίκεντρο. Η Miquela και η Bermuda έκαναν την πρώτη τους εμφάνιση στο Instagram τον Απρίλιο και το Δεκέμβριο του 2016, αντίστοιχα. Η μεταξύ τους διαμάχη ξεκίνησε εν μέρει από το 2017 και κορυφώθηκε με το χακάρισμα τον Απρίλιο του 2018. Το 2016, ο Donald Trump συμμετείχε στις εκλογές κερδίζοντας τις, ενώ το 2018 αποτέλεσε τη δεύτερη χρονιά της προεδρίας του η οποία διήρκησε μέχρι τις εκλογές του 2020, όταν ηττήθηκε από τον Joe Biden. Πώς, όμως, συνδέονται τα δύο VIs με τον Trump;

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Εικόνα 5: Στιγμιότυπο οθόνης από δημοσίευση της Miquela στο λογαριασμό της στο Instagram στις 19 Απριλίου, 2018. (Πηγή: https://www.instagram.com/lilmiquela/)

Καθώς η Miquela έμαθε, μετά το χακάρισμα από την Bermuda, πως δεν είναι άνθρωπος αλλά ρομπότ, στράφηκε κατά της Brud την οποία κατηγορούσε πως της απέκρυψε την αλήθεια. Στις 19 Απριλίου του 2018, τρεις, μόλις, ημέρες μετά το χακάρισμα και έχοντας ανακτήσει πια το λογαριασμό της, η Miquela δημοσίευσε μία ανάρτηση στην οποία ενημέρωνε τα ακόλουθά της σχετικά με τα όσα πρόσφατα της αποκάλυψε η Brud (εικ.5). Σε αυτήν την ανάρτηση αναφέρεται για πρώτη φορά στον Daniel Cain, ιδρυτή της Cain Intelligence, ως τον άνθρωπο ο οποίος την δημιούργησε ως λογισμικό προορισμένο για υπηρέτρια («servant»). Αργότερα, σε συνέντευξή της το 2019 στην εκπομπή «Zach Sang Show» στο YouTube, η Miquela υποστήριξε πιο συγκεκριμένα πως το λογισμικό της προοριζόταν για τη δημιουργία ενός ρομπότ σχεδιασμένου να αξιοποιηθεί για σεξουαλικούς σκοπούς («sex robot»).

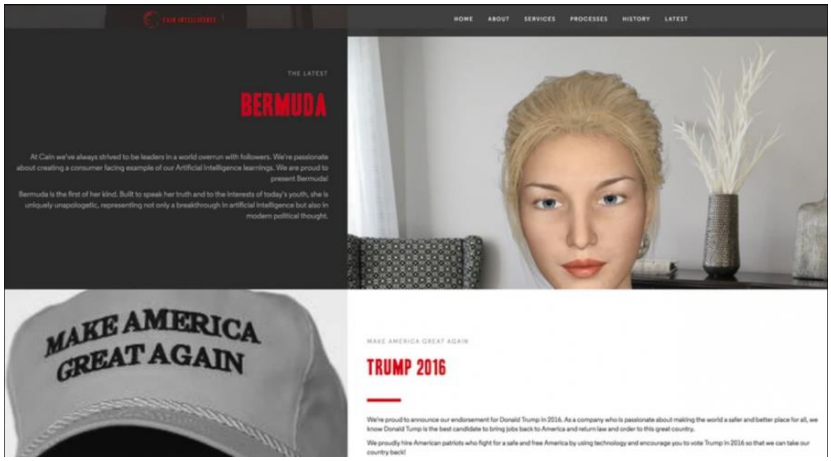

Εικόνα 6: Στιγμιότυπο οθόνης από δημοσίευση της Bermuda στο λογαριασμό της στο Instagram στις 20 Απριλίου, 2018. (Πηγή: https://www.instagram.com/bermudaisbae/)

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Στις 20 Απριλίου του 2018, η Bermuda ανάρτησε, επίσης, μία δημοσίευση διαψεύδοντας τόσο την εμπλοκή της Cain Intelligence στη δημιουργία της Miquela όσο και τη σύνδεση της εταιρείας με την παραγωγή λογισμικών που προορίζονται για σεξουαλική χρήση (εικ.6). Η δημοσίευση συνιστά, στην ουσία, μία ανακοίνωση της εταιρείας, την οποία μοιράζεται η Bermuda στο προφίλ της. Το ενδιαφέρον εδώ βρίσκεται στην περιγραφή που συνοδεύει τη δημοσίευση αυτή. Η Bermuda αναφερόταν στην Cain Intelligence ως «η δική μας εταιρεία», η οποία «δεν έχει καμία σύνδεση με την Brud». Μέχρι τώρα γνωρίζουμε πως η Bermuda παράγεται και εκπροσωπείται από την Brud, όπως η Miquela και ο Blawko. Παρόλα αυτά αυτό αποτελεί μία σχετικά πρόσφατη εξέλιξη αφού η Bermuda προστέθηκε στην Brud τον Αύγουστο του 2018. Μέχρι τότε, η Bermuda ανήκε ως δημιουργία αλλά και ως εκπρόσωπος στην Cain Intelligence.

Η Cain Intelligence είναι μία εταιρεία η οποία εδράζεται στην Αμερική και συστήνεται, σύμφωνα με το βιογραφικό της στο Twitter, ως «ηγέτες στη μηχανική μάθηση και την τεχνητή νοημοσύνη». Η εταιρεία είναι η ίδια που κατασκευάζει την Bermuda την οποία περιγράφει -μεταξύ άλλων- ως μία «αποκάλυψη στην πολιτική σκέψη». Η πολιτική σκέψη στην οποία αναφέρεται η Cain Intelligence είναι η καταφανής υποστήριξη του Donald Trump. Τόσο η Bermuda όσο και η εταιρεία τον υποστήριξαν κατά την προεκλογική του εκστρατεία το 2016, αλλά και έπειτα, συμμεριζόμενα θέσεις του όπως για παράδειγμα, η άρνηση της κλιματικής κρίσης. Η Bermuda φιλοξενούσε στο τότε βιογραφικό της σημείωμα στο Instagram τη φράση «Η γη δεν γίνεται πιο καυτή, αλλά εγώ ναι» (Koebler, 2018).

Εικόνα 7: Στιγμιότυπο οθόνης από την ιστοσελίδα της Cain Intelligence, η οποία δεν υπάρχει πια. (Πηγή: https://www.vice.com/en/article/43bp79/lil-miquela-instagram-allegedly-hacked-bermuda)

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Επιπλέον, στην ιστοσελίδα της (εικ.7), η εταιρεία συνόδευε τη δήλωσή της σχετικά με την υποστήριξη του Trump στις επερχόμενες τότε εκλογές, με μία φωτογραφία με το σύνθημα «Make America Great Again» πάνω σε ένα καπέλο. Στην ίδια λογική, διακήρυσσε πως η Cain Intelligence «είναι περήφανη να προσλάβει πατριώτες που πολέμησαν για μία ασφαλή και ελεύθερη Αμερική χρησιμοποιώντας τεχνολογία». Δεν μπόρεσα να αντλήσω τις παραπάνω πληροφορίες από την ίδια την ιστοσελίδα της εταιρείας, καθώς, όσο γράφω αυτήν την εργασία, δεν υφίσταται πια. Παρόλα αυτά, είχα την «τύχη» να την επισκεφτώ, στα πλαίσια μίας άλλης εργασίας, τον Νοέμβριο του 2021 όταν ήταν ακόμη online. Από την άλλη, οι λογαριασμοί της εταιρείας στο Twitter (@CainIntel) και το Instagram (@cainintel) υπάρχουν μεν, αλλά παραμένουν ανενεργοί και χωρίς σχεδόν καμία δημοσίευση. Με λίγα λόγια, η εταιρεία μοιάζει να έχει εξαφανιστεί.

Σε άρθρα όπως αυτό της Petraca στην ιστοσελίδα του *The Cut*, η *αληθινή* ύπαρξη της εταιρείας, όπως και του ιδρυτή της, Daniel Cain, αμφισβητείται. Υποστηρίζεται πως ούτε η εταιρεία ούτε ο άνθρωπος πίσω από αυτή υπάρχουν *πραγματικά*. Κατά την πρόσφατη έρευνά μου σχετικά με την Cain Intelligence, συνειδητοποίησα πως το Twitter της εταιρείας δημιουργείται τον Αύγουστο του 2016, σχεδόν ταυτόχρονα με την εμφάνιση της Bermuda στο Instagram. Στην ίδια έρευνα, η αναζήτηση της εταιρείας στην Google, επέστρεψε με ένα αποτέλεσμα το οποίο δεν είχα παρατηρήσει μέχρι πρότινος. Πρόκειται για ένα εύρημα που ενώ πιθανότατα δεν σχετίζεται άμεσα με τη Miquela ή την Brud, εν τούτοις λειτούργησε ως αφορμή για να προβληματιστώ πάνω στο όνομα της Cain Intelligence και πως αυτό προκύπτει μέσα από υπάρχοντα αφηγήματα· στην περίπτωση αυτή, της Βίβλου.

Στην τηλεοπτική σειρά «Intelligence», η οποία έκανε πρεμιέρα στις 7 Ιανουαρίου του 2014 στις Η.Π.Α. μέσω της συχνότητας του CBS, υπάρχει ένα επεισόδιο το οποίο ονομάζεται «Cain and Gabriel». Η σειρά, γενικότερα, εστιάζει στις αποστολές ενός πρώην στρατιώτη του αμερικάνικου στρατού, του Gabriel, στου οποίου τον εγκέφαλο προσαρτάται ένα τσιπ που του επιτρέπει τη σύνδεση με το διαδίκτυο, τους δορυφόρους κ.ο.κ. Το συγκεκριμένο επεισόδιο διαδραματίζεται στο San Francisco, μία πόλη στην California, όπου ο Jonathan Cain, παράλυτος λόγω μίας ασθένειας, απειλεί να απελευθερώσει ένας είδος νευρο-τοξίνης που θα αφήσει παράλυτα όλα τα κάτοικα της πόλης (imdb, 2014). Όταν η ομάδα δράσης τον εντοπίζει, ο Gabriel τονίζει τα κίνητρα

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

πίσω από τις πράξεις του Cain: η εξάρτησή του από την τεχνολογία που λειτουργεί υποβοηθητικά στην παράλυσή του, τον έκανε να χάσει την ανθρωπιά του, ενώ η απελπισμένη προσπάθειά του να συνδεθεί με άλλους ανθρώπους κατηύθυνε τις πράξεις του (Seitzman κ.α., 2014).

Ο τίτλος του επεισοδίου «Cain and Gabriel» παραπέμπει στο βιβλικό ζεύγος των αδερφών Κάιν και Άβελ[7]. Ο πρωταγωνιστής, Gabriel, αντιστοιχεί στον Άβελ ενώ ο Cain (Κάιν) είναι ο κακός, ζηλόφθων αδερφός που δεν μπορεί να διαχειριστεί με σωστό τρόπο το δώρο που του δίνεται: την τεχνολογία. Αντίθετα, τη χρησιμοποιεί για να στραφεί εναντίον των υπόλοιπων ανθρώπων. Ο Gabriel, ο οποίος ξέρει πως να χρησιμοποιήσει την τεχνολογία -το μικροτσίπ στον εγκέφαλό του- χωρίς να χάσει την ανθρωπιά του και με καλή -πάντα- πρόθεση, είναι αυτός που σώζει την κατάσταση.

Θεωρώ πως το όνομα της Cain Intelligence δεν είναι τυχαίο. Ωστόσο, δεν μπορώ να γνωρίζω εάν σχετίζεται άμεσα με ένα τηλεοπτικό επεισόδιο που προβλήθηκε δύο χρόνια πριν την εμφάνισή της. Ίσως όμως μπορούμε να σκεφτούμε το όνομα της εταιρείας μέσα από το παράδειγμα της σειράς και της Βίβλου. Η Cain Intelligence κατασκευάζεται μέσα από την Miquela και την Brud ως η 'κακή' εταιρεία που παράγει λογισμικά για σεξουαλική χρήση, που δημιουργεί τη Bermuda, η οποία χακάρει τη Miquela, και που υποστηρίζει ένα σύμβολο ρατσιστικού πατριωτισμού, όπως ο Donald Trump. Η Cain Intelligence μοιάζει με τον 'κακό' Jonathan Cain που χρησιμοποιεί με μένος και μίσος την τεχνολογία, μοιάζει να είναι ο Κάιν του «Brud universe». Μετά το χακάρισμα και την προσθήκη της Bermuda στην Brud, η Cain Intelligence χάνεται σταδιακά μέχρι που κατά το 2022 η ιστοσελίδα της απενεργοποιείται εντελώς ή υπό τους όρους της Βίβλου, εξορίζεται, όπως ο Κάιν.

Η σύνδεση της εταιρείας με το παραπάνω επεισόδιο και τη Βίβλο μπορεί να είναι απλά συμπτωματική και ίσως και εγώ η ίδια να προβάλλω κάπως αυθαίρετα τις σκέψεις μου πάνω στο πεδίο. Από την άλλη, ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνεται το δίκτυο του «Brud universe» δεν είναι μία σειρά από τυχαία γεγονότα. Το γεγονός πως η Cain Intelligence εμφανίζεται για πρώτη φορά τρεις μόνο μήνες πριν τις αμερικανικές

[7] Σύμφωνα με τη Βίβλο, ο Κάιν και ο Άβελ ήταν οι γιοι της Εύας και του Αδάμ, στους οποίους ο Θεός είχε δώσει ξεχωριστά ταλέντα: ο μεν Κάιν ήταν αγρότης, ενώ ο Άβελ κτηνοτρόφος. Η εύνοια που επέδειξε ο Θεός μετά από μία θυσία που πρόσφερε ο Άβελ ήταν αρκετή ώστε ο Κάιν να φθονήσει τον αδερφό του. Μετά τις αποτυχημένες προσπάθειες του Κάιν να προσφέρει μία εξίσου καλή θυσία, ο Κάιν δολοφόνησε τον αδερφό του και εξορίστηκε από το Θεό.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

εκλογές του 2016, συστήνοντας ταυτόχρονα την Bermuda δεν είναι τυχαίο. Δεν είναι, επίσης, τυχαίο το ότι τα άρθρα που αφορούν το δράμα μεταξύ της Miquela και της Bermuda δημοσιεύονται σχεδόν ταυτόχρονα σε ιστοσελίδες που μέχρι τότε δεν είχαν ασχοληθεί με τα δύο VIs. Δεν αποπειρώμαι εδώ μία συνομωσιολογικού τύπου σύνδεση, αλλά προσπαθώ να κατανοήσω πως επιμέρους προϊόντα, όπως ένα τηλεοπτικό επεισόδιο ή ένα άρθρο, ή πραγματικότητες, όπως αυτή των εκλογών του 2016 στις Η.Π.Α. και η προεδρία του Trump που ακολούθησε ή ένα βιβλικό ζεύγος, συνδέονται δικτυακά μεταξύ τους συγκροτώντας ένα προοίμιο του «Brud universe».

Ενδεχομένως τα προαναφερθέντα άρθρα να έγιναν υπό την καθοδήγηση της Brud, προκειμένου ως εταιρεία διαχείρισής της Miquela να ήθελε να φροντίσει να στραφεί η προσοχή προς αυτή. Ενδεχομένως η ίδια η Cain Intelligence να είναι προϊόν της Brud προκειμένου η δεύτερη να διαμορφώσει το σύμπαν της. Αυτό δεν καθιστά την πρώτη λιγότερο πραγματική. Αντίθετα, τη δημιουργεί και την αναγνωρίζει ως ένα ακόμη υποκείμενο με δράση μέσα στο νέο δίκτυο που παράγεται. Το νέο δίκτυο δεν μπορεί να εννοηθεί ως ξεχωριστό από τα υπάρχοντα δίκτυα είτε αυτά συνδέονται με βιβλικούς ήρωες, είτε είναι τηλεοπτικά, είτε σχετίζονται με την προεκλογική καμπάνια ενός προέδρου στις Η.Π.Α. Η Brud, η Miquela, η Bermuda, η Cain Intelligence δεν υπάρχουν εκτός των υπάρχοντων δικτύων αλλά συνομιλούν άμεσα με τα δρώντα αυτών, συνδέονται με οικεία σε εμάς γεγονότα και πραγματικότητες. Με λίγα λόγια, φαίνεται να αντλούν από το ίδιο αλφάβητο για να πουν όμως κάτι διαφορετικό.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Εικόνα 8: Σχεδιάγραμμα που περιλαμβάνει βασικά σημεία του δράματος και αναφέρει τα γνωστά δρώντα του «Brud universe», Miquela, Bermuda, Blawko, Brud και Cain Intelligence.
(Πηγή: https://www.miquela.fyi/#/about)

Αυτές οι διαδικασίες επαναπροσδιορισμού εννοιών, η σύνδεση των υπάρχοντων δικτύων με το νέο, αλλά και τα γεγονότα μέσα στα πλαίσια των οποίων συμβαίνουν οι παραπάνω διαδικασίες, διαμορφώνουν ένα νέο δίκτυο. Σε αυτό, το δράμα μεταξύ της Miquela και της Bermuda συνίσταται ως ένα κεντρικής σημασίας γεγονός. Δεν αποτελεί έναν από τους κόμβους του δικτύου που συγκροτείται, αλλά ξεχωρίζει από άλλα γεγονότα. Το δράμα αναδεικνύει το πως δημιουργείται αυτό το νεοσύστατο δίκτυο: νοηματοδοτώντας διαφορετικά υπάρχουσες έννοιες και συνδέοντας την ιστορία που εκτυλίσσεται μέσα σε αυτό με στοιχεία που υπήρχαν πριν από αυτό. Στο επόμενο κεφάλαιο, θα δούμε το πως συστήνονται ορισμένοι από τους κόμβους αυτού του δικτύου, αλλά και το πως αυτό οργανώνεται από εδώ και πέρα.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Κεφάλαιο 3: (Απο)δομώντας ένα σύμπαν: κόμβοι και μεταβολές του δικτύου στην εποχή του Web 3.0

Έχοντας αποπειραθεί να διερευνήσουμε τους τρόπους και τα μέσα με τα οποία παράγεται το «Brud universe», μέσα από το αφήγημα της Miquela, μπορούμε ίσως να στραφούμε στη μορφή που προοδευτικά παίρνει αυτό το δίκτυο σήμερα καθώς και στο ρόλο της Miquela και των υπόλοιπων δραστών σε αυτή τη διαδικασία. Προς την συγκρότηση του «Brud universe», το αφήγημα της Miquela, το δράμα της με τη Bermuda, η μετάβαση από την ανθρώπινη στη ρομποτική διάσταση, μοιάζει με ένα είδος προοιμίου του νέου σύμπαντος. Η αποδόμηση του μέχρι τότε αφηγήματος της Miquela συμπίπτει με την ουσιαστικά αρχή της οικοδόμησης του δικτύου του «Brud universe».

Στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο αυτής της εργασίας, η ίδια η ιδέα της δημιουργίας ενός σύμπαντος τίθεται στο επίκεντρο, ως ένα παράδειγμα διαμεσικής αφήγησης («transmedia storytelling»), όπως αυτή προσεγγίζεται από τον Jenkins. Πρόκειται για ένα είδος αφήγησης το οποίο -μεταξύ άλλων- ενθαρρύνει ή μάλλον, προϋποθέτει τη συμμετοχή όσων καταναλώνουν αυτό το αφήγημα (Jenkins, 2008: 175). Η συμμετοχή των καταναλωτών του αφηγήματος στη δημιουργία και επέκταση αυτού, αποτελεί, μαζί με άλλα στοιχεία, ένα από τα χαρακτηριστικά του σχετικά νέου είδους επιχειρήσεων στο οποίο μεταβαίνει σταδιακά η Brud: τον Αποκεντρωμένο Αυτόνομο Οργανισμό[8].

Αφότου εξετάσαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για τη διαμόρφωσή του δικτύου, δηλαδή, τον επαναπροσδιορισμό υπάρχοντων εννοιών και τη συνδιαλλαγή με υπάρχοντα δίκτυα προς την κατασκευή νέων περιεχομένων εντός ενός νέου δικτύου, καλύψαμε δύο βασικά θεωρητικά εργαλεία που αξιοποιούνται για τη σύσταση του δικτύου αυτού. Σε μία πιο πρακτική προσέγγιση της σύστασης αυτής, ωστόσο, η εξαγορά της Brud από την εταιρεία Dapper Labs, στην οποία έγινε αναφορά στο πρώτο κεφάλαιο, και η μετάβασή της σε έναν τέτοιου είδους Οργανισμό, συνιστούν δύο καθοριστικά σημεία που επηρεάζουν το «Brud universe». Η πολλαπλή και ταυτόχρονη δραστηριότητά της στις πλατφόρμες και οι μεταβολές στο αφήγημά της επηρεάζουν τη διαμόρφωση του δικτύου. Οι μεταβολές του επαναπροσδιορίζουν

[8] Μετάφραση του όρου «Decentralized Autonomous Organization», ο οποίος είναι ευρέως γνωστός με τη συντομογραφία «DAO». Αυτή τη συντομογραφία χρησιμοποιεί και η Brud.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

τη Miquela, τη Brud, τη Bermuda, τον Blawko, όπως ακριβώς η δραστηριότητα αυτών επηρεάζει τους τρόπους με τους οποίους αυτό συγκροτείται, αλλάζει και επεκτείνεται.

Κομβικές πλατφόρμες

Από την πρώτη της εμφάνιση το 2016, η Miquela δεν περιορίστηκε σε μία μόνο πλατφόρμα. Ταυτόχρονα με τη δημιουργία του λογαριασμού της στο Instagram, εμφανίστηκε στην πλατφόρμα του Twitter και ένα χρόνο αργότερα, το 2017, στο YouTube και στο Spotify. Κατά το 2019, η Miquela δημοσίευσε για πρώτη φορά στο Tik Tok, ενώ τρία χρόνια αργότερα, το 2022, δημιούργησε έναν διακομιστή (server) στην πλατφόρμα του Discord, εγκαινιάζοντας την «Villa M», στην οποία θα αναφερθούμε στη συνέχεια. Οι ποικίλες πλατφόρμες και κυρίως, η μεταξύ τους σύνδεση συγκροτούν μία απόπειρα διαμεσικής αφήγησης της ιστορίας της Miquela, αλλά και των υπόλοιπων δραστών του δικτύου του «Brud universe». Οι πλατφόρμες, μαζί με άλλα μέσα, θα αποτελέσουν τους κόμβους του δικτύου, ανάμεσα στους οποίους υπάρχουν δράστα και ιστορίες, η κίνηση των οποίων εδραιώνει το δίκτυο.

Ο λογαριασμός της στο Instagram, φαίνεται να αποτελεί όλα αυτά τα χρόνια τον κύριο δίαυλο επικοινωνίας των χρηστών με τις υπόλοιπες πλατφόρμες. Από την μία, καθώς η Miquela κυκλοφορούσε από το 2017 τα τραγούδια της, τα προωθούσε στο Instagram, παραπέμποντας τα ακόλουθά της να ακούσουν τη μουσική της στο YouTube και στο Spotify. Από την άλλη, σε διάφορες ιστορίες που δημοσιεύει στο Instagram συχνά παραθέτει στιγμιότυπα οθόνης από δημοσιεύσεις της στο Twitter υποδεικνύοντας την παρουσία της εκεί και έμμεσα ενθαρρύνοντας τα ακόλουθά της να την επισκεφτούν και να την ακολουθήσουν και σε αυτήν την πλατφόρμα. Με αντίστοιχο τρόπο, δημοσιεύοντας δηλαδή αποσπάσματα των βίντεο της από το Tik Tok στις ιστορίες της στο Instagram, η Miquela καλούσε τα χρηστά να την ακολουθήσουν και εκεί. Στην περίπτωση του Discord και της προώθησης της «Villa M», η Miquela διατηρεί στο βιογραφικό της σημείωμα στο Instagram -αλλά και στο Twitter- έναν υπερ-σύνδεσμο ο οποίος οδηγεί στο διακομιστή της στη συγκεκριμένη πλατφόρμα.

Εστιάζοντας στο Instagram -το οποίο αποτέλεσε, άλλωστε, το κύριο πεδίο της έρευνας για αυτήν την εργασία, μπορούμε να παρατηρήσουμε το πως ο λογαριασμός της στην πλατφόρμα αυτή συνιστά έναν κόμβο που κατευθύνει τα χρηστά στις άλλες

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

πλατφόρμες, στις οποίες είναι επίσης ενεργή. Η λειτουργία του αυτή δεν σχετίζεται με την αρχαιότητα του λογαριασμού της σε αυτήν την πλατφόρμα. Άλλωστε, όταν η Miquela δημιούργησε εκεί το λογαριασμό της, τον δημιούργησε και στο Twitter. Δεν σχετίζεται, ακόμη, με την αριθμητική υπεροχή των ακολούθων σε αυτήν την πλατφόρμα αφού το TikTok παραμένει μέχρι σήμερα η πιο επιτυχημένη, αριθμητικά, πλατφόρμα για τη Miquela, η οποία διαθέτει 3,6 εκατομμύρια ακόλουθα σε αυτήν. Ακολουθούν τα 2,8 εκατομμύρια ακόλουθα στο Instagram, τα 280 χιλιάδες συνδρομητά στο YouTube, τα 184.655 μηνιαία ακροατά στο Spotify και τα 30.356 ακόλουθα στο Twitter.

Η πλατφόρμα του Instagram είναι, στην πραγματικότητα, η μοναδική στην οποία η Miquela είναι πιο συχνά ενεργή και πιθανότατα σε αυτή τη συχνότητα έγκειται και το γεγονός ότι αποτελεί τη βασική πλατφόρμα για τη συγκεκριμένη VI. Καθώς η παρούσα εργασία γράφεται κατά τον Μάϊο του 2023, το Instagram είναι η μοναδική πλατφόρμα στην οποία δημοσιεύει η Miquela έχοντας να δημοσιεύσει στο TikTok από τον Νοέμβριο του 2022, στο Twitter από τον Οκτώβριο του 2022, στο YouTube από το Δεκέμβριο του 2021, ενώ στο Discord αναδημοσιεύονται προωθητικά οι αναρτήσεις της στο Instagram. Παρόλα αυτά, η παραπάνω απουσία δεν πρέπει να ερμηνευτεί λανθασμένα ως απόσυρση της Miquela από αυτές τις πλατφόρμες ή ως αφαίρεσή τους από το δίκτυο των πλατφορμών στο οποίο κινείται η Miquela.

Βάσει των παραπάνω, είναι σημαντικό να διευκρινιστεί πως η πλατφόρμα του Instagram δεν ηγείται με κάποιον τρόπο των υπολοίπων. Η ιστορία της Miquela μπορεί να γνώρισε μία από τις πιο δημοφιλείς, αλλά και καθοριστικές στιγμές της στο Instagram όταν χακαρίστηκε ο λογαριασμός της εκεί, αλλά η συνέχεια αυτής επεκτάθηκε και σε άλλες πλατφόρμες, όπως το TikTok και το YouTube. Αργότερα, τον Οκτώβριο του 2022, το Twitter και το Discord είχαν τη δική τους τιμητική στα πλαίσια της αφήγησης αυτής καθώς η Miquela δημοσίευε ταυτόχρονα το ίδιο υλικό και στις τρεις, συνολικά, πλατφόρμες.

Στα χρόνια που ακολούθησαν μετά το 2018, το αφήγημα της Miquela συνέχισε να μεταλλάσσεται και να προσαρμόζεται στις νέες συνθήκες. Ωστόσο, οι μεταβολές αυτές δεν είχαν έναν ανατρεπτικό χαρακτήρα όπως η αποκάλυψη ότι η Miquela είναι ρομπότ και όχι άνθρωπος. Αντίθετα, εκκινούν και προσδιορίζονται από αυτήν την αποκάλυψη. Στο διάστημα μεταξύ Απριλίου και Ιουλίου του 2018, η Miquela δήλωνε ακόμη

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

θυμωμένη με την Brud και ταυτόχρονα, αυτοκηρύχθηκε ως «#freeagent» (Miquela, 2018), δηλαδή ως influencer η οποία δεν υπόκειται σε κάποιο πρακτορείο διαχείρισης (management agency) γενικότερα, και ειδικότερα, στη Brud. Τον Ιούλιο του 2018 ανακοινώθηκε η επανένωση της Miquela με την Brud, αλλά και με τον Blawko. Υπήρξε μεν ο μοναδικός από τα τρία VIs που εκπροσωπεί η εταιρεία, ο οποίος δεν ενεπλάκη στη σύγκρουση της Miquela με τη Bermuda, αλλά η Miquela θεωρούσε πως την πρόδωσε καθώς ήξερε εξαρχής την αλήθεια και δεν της την έλεγε.

Η έμφαση στη ρομποτική ταυτότητα της Miquela αποτέλεσε άξονα κατασκευής του αφηγήματος της από το 2019 και έπειτα (εικ.9). Από την αμηχανία μετά την συνειδητοποίηση της νέας ταυτότητάς της πίσω στο 2018, η Miquela μετέβη προοδευτικά όχι μόνο προς την αποδοχή της ιδέας ότι είναι ρομπότ, αλλά πολύ περισσότερο, στην ενσωμάτωση στις περιγραφές των δημοσιεύσεών της, χιουμοριστικών ερωτήσεων ή αναφορών που σχετίζονται με τις δυνατότητες και α-δυνατότητές της ως ρομπότ. Για παράδειγμα, σε ανάρτηση της στις 22 Ιανουαρίου του 2022 αναφερόταν στην αδυναμία της ως ρομπότ να γευτεί το ο, τιδήποτε καθώς δεν διαθέτει γευστικούς κάλυκες. Επιπλέον, το ίδιο το περιεχόμενο των δημοσιεύσεων προσδιοριζόταν από ένα σημείο και μετά αποκλειστικά από την έμφαση σε αυτή την ιδιότητά της. Η έμφαση αυτή, με τη σειρά της, συμπίπτει με την αναπαραγωγή του ίδιου υλικού σε άλλες πλατφόρμες, όπως το YouTube και το Tik Tok.

Στο YouTube, όπου μέχρι το 2019 δημοσίευε μόνο τα βίντεο κλιπ των τραγουδιών της, η Miquela ανάρτησε στις 23 Φεβρουαρίου του 2021 ένα σχετικό βίντεο υπό τον τίτλο: «I'm Miquela, A real-life robot mess». Αυτή η ανάρτηση δημοσιεύτηκε την ίδια μέρα και στις τρεις πλατφόρμες (Instagram, YouTube, Tik Tok) και είναι αυτή που εγκαινίασε το νέο κεφάλαιο στο αφήγημα της Miquela ως ένα 19χρονο ρομπότ που επιδιώκει να ανακαλύψει την ρομποτική ταυτότητά της, ξεδιαλύνοντας το «χάος» («mess») που προκάλεσε η ανακάλυψη της προηγούμενης χρονιάς. Μέσα στους επόμενους μήνες του ίδιου έτους, η Miquela προχώρησε σε αναρτήσεις σχετικές με την αναζήτηση του παρελθόντος της και ιδιαίτερα, των αναμνήσεών της.

Ειδικότερα, μία ανάρτηση της Miquela στα μέσα του Ιουνίου του 2021 σηματοδοτεί μία ακόμη, μικρότερης έντασης, μεταβολή του αφηγήματός της προς μία νέα κατεύθυνση: την ανακάλυψη των αναμνήσεών της μέσα από ένα κολιέ που της προσφέρεται ως δώρο από την Brud. Πρόκειται, στην ουσία, για μία μνήμη σε μορφή

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

USB (USB stick) σε σχήμα καρδιάς (εικ.10), το οποίο περιλαμβάνει κυρίως φωτογραφίες από την παιδική και εφηβική ηλικία της Miquela που συγκροτούν τις αναμνήσεις που η ίδια δεν διαθέτει. «Αυτές οι ήδη προγραμματισμένες αναμνήσεις […]» ανέφερε η Miquela σε ένα βίντεο της, «δεν είναι πραγματικές, αλλά με βοηθούν να συσχετίζομαι με τους ανθρώπους και να έχω ενσυναίσθηση» (Miquela, 2021). Το κολιέ αυτό προσφέρεται, συγκεκριμένα, από τον Trevor McFedries, ιδρυτή της Brud, ως μία ένδειξη υποστήριξης στην υπαρξιακή κρίση που περνούσε η Miquela εξερευνώντας τη ρομποτική της ταυτότητα, αλλά και ως μια προσπάθεια να επανορθώσει, εκ μέρους της Brud, για την απόκρυψη αυτής της ταυτότητας τόσο καιρό.

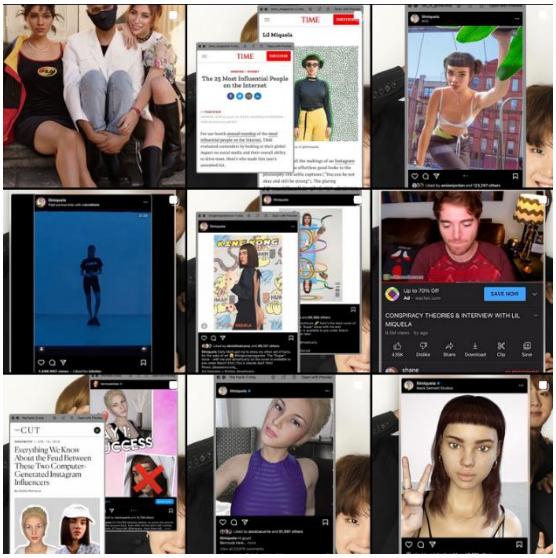
Εικόνα 10: Στιγμιότυπο οθόνης από δημοσίευση της Miquela στο Instagram στις 19 Ιουνίου, 2021. (Πηγή: https://www.instagram.com/lilmiquela/)

Σταδιακά, οι σχέσεις της Miquela με την Brud αλλά και την Bermuda και τον Blawko αποκαθίστανται, ενώ η ίδια συνεχίζει να παράγει μουσική, να συνεργάζεται με οίκους μόδας και φυσικά, να αστειεύεται σχετικά με τη ρομποτική της διάσταση. Τον Οκτώβριο του 2022, δύο μήνες μετά την εγκαινίαση της «Villa M», η Miquela δημοσιεύει ορισμένες αναρτήσεις σε μορφή εικόνων και βίντεο, οι οποίες με σύντομο και περιεκτικό τρόπο περιγράφουν την ιστορία της μέχρι τότε, από το 2016 έως το 2022 (εικ.11).

Σε οχτώ αναρτήσεις που δημοσιεύτηκαν από τις 12 έως τις 25 Οκτωβρίου, η Miquela αναφέρεται στο πως ήρθε σε επαφή με την Brud, στη σύγκρουσή της με την Bermuda, στην αμφιλεγόμενη διαφημιστική καμπάνια με την Bella Hadid για την Calvin Klein, σε εξώφυλλά της, καθώς και στη συνομιλία της με τον γνωστό για την ενασχόλησή του με θεωρίες συνωμοσίας YouTuber, Shane Dawson. Οι δημοσιεύσεις αυτές

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

αναρτήθηκαν στο Instagram, στο Twitter και στο Discord με αντίστοιχο τρόπο με τον οποίο το αφήγημα σχετικά με την ανακάλυψη της εαυτής της Miquela και του παρελθόντος της που είχε προηγηθεί τον προηγούμενο χρόνο, δημοσιεύτηκε στις πλατφόρμες του Instagram, του YouTube και του TikTok.

Εικόνα 11: Στιγμιότυπο οθόνης από τις δημοσιεύσεις (εκτός της επάνω αριστερά) της Miquela τον Οκτώβριο του 2022 που συνοψίζουν την ιστορία της. (Πηγή: https://www.instagram.com/lilmiquela/)

Το δίκτυο ανα-μέσα

Τόσο η στροφή του αφηγήματος της Miquela ως του αιωνίως 19χρονου ρομπότ όσο και η συνοπτική παράθεση των μέχρι τώρα εξελίξεων στη ζωή της, αποτελούν παραδείγματα μίας διαμεσικής αφήγησης («transmedia storytelling») που αξιοποιεί τις πλατφόρμες, αλλά και άλλα, όπως θα δούμε, μέσα (media), για να αφηγηθεί μία ιστορία. Η έννοια της διαμεσικής αφήγησης διερευνάται από τον Henry Jenkins στο βιβλίο του *Convergence Culture* και ορίζεται ως «η τέχνη του να δημιουργείς κόσμους» (Jenkins, 2008:21).

Όταν ο Jenkins συζητά σχετικά με τη διαμεσική αφήγηση, αναφέρεται, από την μία, σε «φανταστικούς» (fictional) κόσμους που συγκροτούνται με αφορμή λογοτεχνικά ή/και κινηματογραφικά έργα όπως το *Matrix*, ο *Harry Potter* ή το *Blade Runner*. Από την άλλη, εντοπίζει αυτήν την αφήγηση στους τρόπους με τους οποίους τα καταναλωτά και θαυμαστά αυτών των έργων «ξεδιπλώνουν» (στο ίδιο: 97) τον κόσμο αυτό σε άλλες πλατφόρμες, «επεκτείνοντας την εμπειρία της θέασης [viewing]» (στο ίδιο: 87).

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Επιπλέον, η διαμεσική αυτή αφήγηση ως έννοια συνδέεται άρρηκτα με την ιδέα της σύγκλισης (convergence), όπως ανιχνεύεται και στον τίτλο του βιβλίου.

Προκειμένου να γίνει καλύτερα κατανοητή η έννοια της διαμεσικής προσέγγισης, παραθέτω εδώ ένα από τα πολλά παραδείγματα, μέσα από τα οποία ο Jenkins αναλύει αυτήν την έννοια. Πρόκειται για την περίπτωση της 13χρονης Heather Lawver η οποία δημιούργησε μία διαδικτυακή μορφή της εφημερίδας «Daily Prophet», ομώνυμη με αυτή που κυκλοφορεί στον κόσμο του Harry Potter. Η εφημερίδα προοριζόταν για μαθητά ενώ βασικό της χαρακτηριστικό ήταν η σύνδεσή της με το «φανταστικό» κόσμο του Hogwarts, το σχολείο στο οποίο φοιτά ο Harry Potter. Η διαμεσική αφήγηση στην περίπτωση αυτή, αποτελούσε μία σαφή αναφορά στον «φανταστικό» κόσμο του Harry Potter. Ταυτόχρονα, συνιστούσε τόσο ένα προϊόν που δημιουργήθηκε από μία καταναλώτρια του κόσμου αυτού, όσο και μία επέκταση αυτού σε μία άλλη πλατφόρμα: ένα διαδικτυακό περιβάλλον με εκπαιδευτικό, όπως υποστήριξε η Lawver, χαρακτήρα (στο ίδιο: 178).

Η προσέγγιση του Jenkins μπορεί να μας βοηθήσει -μέχρι ένα σημείο- να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο η Miquela αφηγείται την ιστορία της. Αυτό που ενδιαφέρει την παρούσα εργασία είναι το βασικό επιχείρημα του θεωρητικού σχετικά με μία διαμεσική αφήγηση σε διάφορες πλατφόρμες. Η διάχυση και επέκταση ενός κόσμου, μίας ιστορίας σε πολλές πλατφόρμες που συμβαίνει στα πλαίσια αυτού του είδους της αφήγησης, αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο. Οι όροι, όμως, υπό τους οποίους σημασιοδοτείται από τον Jenkins η διαμεσική αφήγηση, διαφέρουν σημαντικά από την περίπτωση της Miquela. Έτσι, η συγκεκριμένη θεωρητική προσέγγιση χρησιμοποιείται κριτικά και περισσότερο επικουρικά, παρά ως ένας ‘φακός’ μέσα από τον οποίο εξετάζουμε τη Miquela.

Στην περίπτωσή της, η αφήγηση δεν εντάσσεται στα πλαίσια ενός «φανταστικού» κόσμου, αλλά πραγματοποιείται ενόψει ενός σύμπαντος, του «Brud universe». Αν και το σύμπαν αυτό δεν ανήκει στο ίδιο είδος με αυτό που δημιουργεί η J.K Rowling, συγγραφέας των βιβλίων με πρωταγωνιστή το Harry Potter, έχει, όπως ήδη έχουμε δει, τα δικά του συνδημιουργά: τη Miquela, την Bermuda και τον Blawko. Είναι τα ίδια τα οποία δημοσιεύουν στις πλατφόρμες διαμοιράσσοντας σε πολλαπλά σημεία την ιστορία τους και δημιουργώντας προοδευτικά ένα δίκτυο ανάμεσα στα μέσα, στις πλατφόρμες. Τέλος, ο Jenkins αντιστοιχεί τα καταναλωτά με τα υποκείμενα τα οποία

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

παράγουν αυτές τις διαμεσικές αφηγήσεις. Εξετάζοντας τα παραπάνω παραδείγματα σχετικά με τη Miquela, παρατηρούμε πως δεν υπάρχουν καταναλωτά που να αφηγούνται την ιστορία επεκτείνοντάς τη σε άλλες πλατφόρμες. Αντίθετα, είναι τα ίδια τα αφηγητά (storytellers), όπως η Miquela, τα οποία δημοσιεύοντας σε αυτές τις πλατφόρμες, διακινούν και επεκτείνουν την ιστορία.

Οι πλατφόρμες, όμως, δεν είναι το μοναδικό μέσο το οποίο αξιοποιείται στην περίπτωση της Miquela. Όπως είδαμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, το δράμα μεταξύ των δύο VIs διεξήχθη όχι μόνο στα πλαίσια του Instagram, αλλά επεκτάθηκε, εκτός αυτού, σε ειδησεογραφικές ιστοσελίδες που σχολίασαν τα γεγονότα. Επέτρεψε, επίσης, την εμπλοκή της Cain Intelligence στο συνολικό αφήγημα συνδέοντας τη Miquela, την Bermuda, τον Blawko και την Brud -πέρα από τις πλατφόρμες (Instagram, Twitter) στις οποίες ήταν ενεργή, με την ιστοσελίδα της εταιρείας. Μερικά χρόνια αργότερα, το ίδιο το κολιέ-μνήμη USB που έκανε δώρο η Brud στη Miquela προκειμένου να ανακαλύψει τις αναμνήσεις της, αποτέλεσε ένα ακόμη μέσο για την αφήγηση ενός άλλου μέρους της ιστορίας, το οποίο αφορούσε το παρελθόν της Miquela.

Πλατφόρμες, ιστοσελίδες, άρθρα και μνήμες σε μορφή USB αποτελούν τα μέσα τα οποία εξυπηρετούν τη διαμεσική αφήγηση της Miquela. Μεταξύ αυτών των μέσων διαμορφώνεται μέσα σε μία εξαετία, από το 2016 έως το 2022, όχι μόνο ένα δίκτυο, αλλά πιο συγκεκριμένα, ένα διαμεσικό δίκτυο. Το δίκτυο εντοπίζει σε αυτά τα μέσα μερικούς από τους κόμβους του. Παράλληλα, εδραιώνεται στη βάση μίας κοινής ιστορίας που κινείται ανάμεσα σε πλατφόρμες και ιστοσελίδες και μαζί του κινούνται, φυσικά, και τα υποκείμενα που αφηγούνται ιστορίες στις οποίες πρωταγωνιστούν. Αυτό που ενώνει εν τέλει τους κόμβους μεταξύ τους είναι η ταυτόχρονη, σε όλα τα μέσα, αφήγηση της ίδιας ιστορίας.

Η μετάβαση της Brud σε συνθήκη του Αποκεντρωμένου Αυτόνομου Οργανισμού (στο εξής, DAO), άρχισε να συντελείται σχεδόν αμέσως μετά την εξαγορά της από την Dapper Labs το 2021. Τον Αύγουστο του 2022, η Brud προωθούσε με ανάρτησή της στο Instagram, το μοντέλο του DAO προσκαλώντας τα ακόλουθά της να συμμετέχουν στην «δημιουργία ιστοριών και στην κατασκευή κόσμων» (Brud, 2022). Αντλώντας για ακόμη μία φορά από τη θεωρία της διαμεσικής αφήγησης, μπορούμε να σκεφτούμε πως αυτή η μετάβαση της Brud σε DAO, επηρεάζει την αφήγηση. Ο Jenkins παρατηρεί

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

πως «τα αφηγητά σκέφτονται τώρα την αφήγηση με όρους δημιουργίας ανοιγμάτων για τη συμμετοχή των καταναλωτών» (Jenkins, 2008: 175). Με πιο απλά λόγια, ο Jenkins υποστηρίζει πως σταδιακά όσα δημιουργούν τις ιστορίες, τις δημιουργούν με τέτοιο τρόπο ώστε να ενθαρρύνεται να συμμετέχουν όσα καταναλώνουν τις ιστορίες αυτές, στη διαμεσική αφήγησή τους.

Η πρόταση που κάνει η Brud στη δημοσίευσή της μοιάζει να ακολουθεί την παραπάνω παρατήρηση του Jenkins. Όσα μέχρι τώρα κατανάλωναν την ιστορία της Miquela και των υπόλοιπων VIs, καλούνται να συμμετέχουν στη δημιουργία αυτής της ιστορίας και κυρίως, στην κατασκευή του «Brud universe». Τα καταναλωτά αυτά δεν είναι άλλα από τα άτομα που ακολουθούν τη Miquela, την Bermuda και τον Blawko. Η εταιρεία καλεί τα ακόλουθα αυτά να συμπαράξουν το «Brud universe», μαζί με τα τρία VIs που αποτελούν τα συνδημιουργά αυτού του σύμπαντος. Η συμμετοχή αυτή συνιστά ένα μόνο από τα χαρακτηριστικά του DAO, η ανάλυση του οποίου στην επόμενη και τελευταία ενότητα, θα αναδείξει για ακόμη μια φορά, το «Brud universe» ως δίκτυο.

Αποκεντρωμένα σύμπαντα

Η μετάβαση της Brud σε DAO προκαλεί αλλαγές όχι μόνο στον τρόπο αφήγησης των ιστοριών στα πλαίσια του «Brud universe», όπως είδαμε παραπάνω, αλλά και στον τρόπο που λειτουργεί το τελευταίο ως δίκτυο. Μέχρι τώρα, αναγνωρίσαμε ένα κεντρικό για το δίκτυο γεγονός, δύο εργαλεία που αξιοποιούνται στη δημιουργία του και τους κόμβους του (ή τουλάχιστον, μερικούς από αυτούς). Σε αυτή την ενότητα, η έννοια του DAO και το «Brud universe» σε συνάρτηση με αυτό το νέο μοντέλο επιχειρήσεων, συνιστούν τις βασικές θεματικές. Προκειμένου να κατανοήσουμε τι σημαίνει η μετάβαση της Brud σε DAO, προϋποτίθεται, σε ένα πρώτο στάδιο, η κατανόηση του όρου αυτού.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ο DAO μεταφράζεται ως «Αποκεντρωμένος Αυτόνομος Οργανισμός». Ένας εναλλακτικός όρος που προτείνεται είναι αυτός της DAC (Decentralized Autonomous Corporation) που μεταφράζεται ως «Αποκεντρωμένης Αυτόνομη Επιχείρηση». Ο Οργανισμός αυτός αποτελεί, στην ουσία, ένα νέο μοντέλο επιχειρήσεων που προτείνει εναλλακτικούς κανόνες «διαχείρισης και λειτουργίας» μίας επιχείρησης (Wang, κ.α., 2019: 870). Επιπλέον,

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

ανήκει στην εποχή του λεγόμενου «Web 3.0», ένα είδος ιστού που έρχεται ως μετεξέλιξη των προηγούμενων ιστών «Web 1.0» και «Web 2.0», οι οποίοι κυριαρχούσαν τις προηγούμενες δεκαετίες. Ένα από τα κεντρικά γνωρίσματα του Web 3.0 είναι ότι κατασκευάζεται με άξονα το άτομο και όχι την κοινότητα, όπως ο Web 2.0 (Nath, κ.α., 2014: 89). Η μετατόπιση αυτή και η έμφαση στο άτομο συνδέεται με την ιδέα της αποκέντρωσης (decentralization) και της ατομικής -παρά συλλογικά οργανωμένης- διαχείρισης στα πλαίσια του DAO.

Ένα βασικό, λοιπόν, χαρακτηριστικό του DAO εντοπίζεται στην ίδια του την ονομασία. Αυτού του είδους οι Οργανισμοί βασίζονται σε μία συνθήκη αποκέντρωσης, όπου το παραδοσιακό μοντέλο της κάθετης ιεραρχίας σε μία επιχείρηση αντικαθίσταται από ένα δίκτυο που λειτουργεί «από τα κάτω προς τα επάνω (bottom-up)» (Wang, κ.α., 2019: 871). Σε έναν DAO, δεν υπάρχει κάποιο κέντρο, το οποίο να ελέγχει και να διαμοιράζει ρόλους και αρμοδιότητες. Αντίθετα, η λειτουργία του βασίζεται σε ένα δίκτυο το οποίο αποτελείται από επιμέρους κόμβους που λειτουργούν συνεργατικά (στο ίδιο). Οι κόμβοι αυτοί συνίστανται στα άτομα που συμμετέχουν στην επιχείρηση, ώστε κάθε κόμβος, με ορισμένες εξαιρέσεις, αντιστοιχεί σε ένα άτομο (στο ίδιο: 872).

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό του DAO, το οποίο ανιχνεύεται στο ίδιο το όνομά του, είναι η αυτονομία του. Η αυτονομία αυτή έγκειται στην μη εξάρτηση του Οργανισμού από γραφειοκρατικές διαδικασίες και στην αυτόνομη οργάνωσή του μεταξύ των κόμβων. Με βάση αυτό, οι DAO δεν υπάγονται -ακόμη- σε κάποιο νομικό πλαίσιο (στο ίδιο: 876), αλλά αυτο-οργανώνονται στα λεγόμενα «έξυπνα συμβόλαια» (smart contracts). Τα συμβόλαια αυτά δεν είναι παρά κώδικας (code), στον οποίο περιλαμβάνονται οι κανόνες λειτουργίας του Οργανισμού, ενώ σε αυτόν προβλέπονται οι ποινές και οι επιβραβεύσεις των ατόμων που συμμετέχουν στην επιχείρηση. Ο κώδικας είναι ουσιαστικά μία σειρά από εντολές σε μία γλώσσα προγραμματισμού. Δεν περιλαμβάνει νομική γλώσσα, αλλά ο ίδιος ο κώδικας λειτουργεί ως νόμος στα πλαίσια ενός τέτοιου Οργανισμού (στο ίδιο: 271).

Τα συμβόλαια αυτά ελέγχουν, επιπλέον, τον τρόπο διεξαγωγής των συναλλαγών που γίνονται μέσα στον Οργανισμό, όπως, για παράδειγμα, τις εκάστοτε επενδύσεις. Τα συμβόλαια εφαρμόζονται με μία λογική «blockchain», δηλαδή προγραμματίζονται σε αυτή προκειμένου «να διαμοιραστούν, να εγκριθούν και να εκτελεστούν αυτόματα» (στο ίδιο: 872). Γενικά, η blockchain συνιστά μία βάση δεδομένων στην οποία

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

καταγράφονται σε κώδικα οι συναλλαγές που αφορούν κρυπτονομίσματα (Hayes, 2023). Στην περίπτωση του DAO, οι συναλλαγές αφορούν tokens, ένα είδος ανταλλάξιμου ψηφιακού περιουσιακού στοιχείου (Wang, κ.α., 2019: 874).

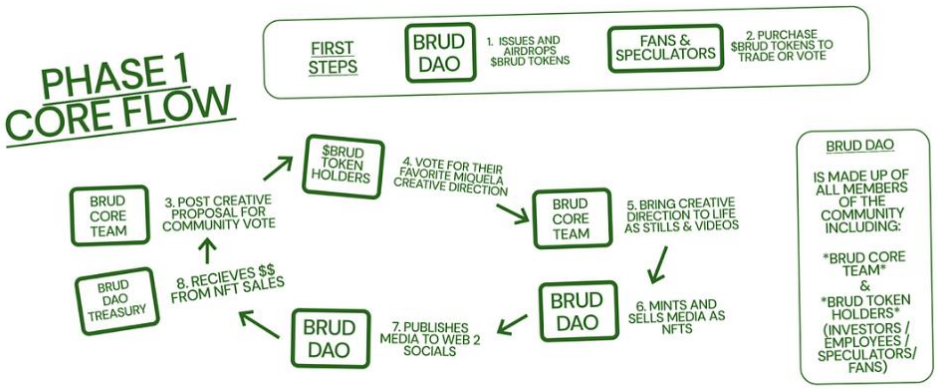
Σε έναν DAO, απαραίτητη είναι μία εταιρεία (commissioned company) στην οποία ανατίθεται «η τεχνολογική ανάπτυξη, η διαφήμιση και οι νομικές υπηρεσίες» (στο ίδιο). Τα άτομα που συμμετέχουν σε αυτές τους Οργανισμούς μπορεί να έχουν έναν επενδυτικό ρόλο, να συνιστούν μέτοχα στον εκάστοτε DAO ή να αποτελούν προγραμματιστά (developers) του (στο ίδιο). Τα άτομα που έχουν τις ιδιότητες αυτές στον Οργανισμό επενδύουν, με οικονομικούς ή άλλους τρόπους (π.χ. προγραμματίζοντας) με κίνητρο «δικαιώματα ιδιοκτησίας πάνω στο σύστημα» (στο ίδιο). Σε έναν DAO υπάρχουν, ωστόσο, και άτομα τα οποία συμμετέχουν απλά στον Οργανισμό με οικονομικό κίνητρο την πληρωμή σε tokens (στο ίδιο).

Η Dapper Labs, η οποία εξαγόρασε την Brud το 2021, σε μία προσπάθεια «να καταστήσει τους DAOs ευρέως γνωστούς (mainstream)» (McFedries, 2022) έχει προχωρήσει στην σύσταση της πρωτοβουλίας «Dapper Collectives» (@_collectives_). Μέρος αυτής της πρωτοβουλίας αποτελεί και η ίδια η Brud. Σύμφωνα με τον McFedries, ιδρυτή και επικεφαλής της Brud, σκοπός πλέον είναι η δημιουργία της Brud DAO (στο ίδιο). Για το σκοπό αυτό, η Brud DAO ενσωματώνει ως ανατιθέμενη εταιρεία (commissioned company) την υπάρχουσα ομάδα της Brud, την οποία ο McFedries ονομάζει «Brud Core Team». Στο κείμενό του, ο McFedries δεν αναλώνεται σε έναν ορισμό του DAO ούτε αναφέρεται στα έξυπνα συμβόλαια στα οποία θα βασιστεί η Brud DAO. Αντί αυτών, εστιάζει στην προσέλκυση ατόμων τα οποία θα συμμετέχουν στον οργανισμό αυτό, ενώ υποστηρίζει πως κάθε δημιουργικό άτομο είναι καλοδεχούμενο.

Το βασικό επιχείρημα του McFedries είναι πως σε οργανισμούς όπως η Brud DAO, τα άτομα αυτά έχουν την ευκαιρία να δημιουργήσουν και να κερδίσουν δημιουργώντας, χωρίς οι γνωστές πλατφόρμες (όπως το Instagram) να παράγουν υπεραξία από αυτά εκμεταλλευόμενες τα (στο ίδιο). Ο McFedries τα καλεί να επενδύσουν στην Brud DAO, η οποία ως ένα νέο επιχειρηματικό μοντέλο με αποκεντρωτικό χαρακτήρα, δίνει τη δυνατότητα σε καθένα από αυτά να βγάλουν κέρδος. Η επένδυση στην οποία αναφέρεται ο McFedries δεν είναι μόνο οικονομική. Τα άτομα που συμμετέχουν στην

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Brud DAO, τα οποία ονομάζει «Brud Token Holders», μπορεί να έχουν το ρόλο «επενδυτή, εργαζόμενου ή θαυμαστή» (στο ίδιο).

Εικόνα 12: Σχεδιάγραμμα του Trevor McFedries που αναπαριστά τον τρόπο λειτουργίας της Brud DAO
(Πηγή: https://medium.com/dapper-collectives/dapper-collectives-daos-for-the-people-d546b3578a73)

Στα πλαίσια της Brud DAO, ο McFedries προτείνει πως η λήψη αποφάσεων γίνεται με βάση την ψηφοφορία στην οποία ψηφίζουν τα «Brud Token Holders», ενώ η «Brud Core Team» υλοποιεί τις αποφάσεις αυτές (εικ.12). Οι ψηφοφορίες έχουν να κάνουν με την παραγωγή μέσων (media) τα οποία πωλούνται σε μορφή NFT και αργότερα, δημοσιεύονται στις πλατφόρμες. Στις διαδικασίες αυτές, το «Brud universe» διαθέτει έναν κεντρικό ρόλο. Τα μέσα που δημιουργούνται με βάση την ψηφοφορία, ανήκουν σε αυτό το σύμπαν όπου δημιουργά όπως η Miquela, η Bermuda και ο Blawko αφηγούνται τις ιστορίες τους. Ο McFedries καλεί, στην πραγματικότητα, τα άτομα που επενδύουν στην Brud DAO να αφηγηθούν ιστορίες μαζί με τα τρία ρομπότ και να παράξουν μαζί τους το «Brud universe», να γίνουν «storytellers» (στο ίδιο). Πώς; Ψηφίζοντας κάθε φορά σχετικά με λεπτομέρειες που αφορούν το μέσο που θα παραχθεί.

Τα συμμετέχοντα στην Brud DAO προκειμένου να κερδίσουν «Brud Tokens» ψηφίζουν για τη δημιουργία περιεχομένου, το οποίο όταν πωληθεί θα τους αποφέρει κέρδος. Το περιεχόμενο αυτό παράγεται με βάση τα δημιουργά του «Brud universe» και τις ιστορίες τους. Ταυτόχρονα, όμως, η παραγωγή του περιεχομένου μπορεί να αλλάξει τα υπάρχοντα αφηγήματα, να επεκτείνει ορισμένα από αυτά παραμερίζοντας κάποια άλλα μέσα σε δημιουργικές διαδικασίες που εμπλέκουν τα ίδια τα συμμετέχοντα της Brud DAO στο «Brud universe». Αφηγούμενα ιστορίες μαζί με τη Miquela, την Bermuda

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

και τον Blawko, συμμετέχουν ως δρώντα σε αυτό το σύμπαν-δίκτυο, εφόσον επηρεάζουν την ίδια την παραγωγή του. Το «Brud universe» αναδεικνύεται ως ένα δίκτυο το οποίο παράγεται συνεργατικά τόσο από τρία ρομπότ και όσα επενδύουν στην Brud DAO, όσο και από τα άτομα εκείνα που θα αγοράσουν αυτά τα NFTs ή θα διαδράσουν με το περιεχόμενο που δημοσιεύεται στις πλατφόρμες.

Η δημιουργία της Brud DAO, ωστόσο, όχι μόνο αναδεικνύει το «Brud universe» ως δίκτυο, αλλά μεταβάλλει και τη μέχρι τώρα δομή του. Στην προηγούμενη ενότητα, η κίνηση της ιστορίας της Miquela ανάμεσα σε πλατφόρμες, όπως το Instagram και το YouTube, φάνηκε να συνιστά ένα από τους κεντρικούς άξονες λειτουργίας του δικτύου. Καθώς όμως ο McFedries ασκεί κριτική σε αυτές τις πλατφόρμες υποστηρίζοντας ότι απομυζούν την αξία που παράγουν τα εκάστοτε δημιουργά, και τοποθετεί τη δημοσίευση μέσων σε αυτές σε δευτερεύουσα θέση, μετά την πώληση των NFTs (στο ίδιο), οι πλατφόρμες φαίνεται να χάνουν τη σημαίνουσα θέση που διατηρούσαν μέχρι πρότινος. Το δίκτυο παραμένει διαμεσικό αλλά νέα μέσα, όπως τα NFTs, αρχίζουν να αναδεικνύονται ως κόμβοι του, αφού συμμετέχουν ως κεντρικά μέσα παραγωγής και δημοσίευσης των ιστοριών του «Brud universe».

Η ίδια η Miquela εξακολουθεί να κινείται στις πλατφόρμες και να πειραματίζεται με άλλες, πέραν του DAO, δυνατότητες του Web 3.0. Μία από αυτές είναι και η δημιουργία ενός εικονικού περιβάλλοντος, όπως το «Metaverse» που εγκαινίασε ο Mark Zuckerberg το 2021. Στην περίπτωση της Miquela, η «Villa M» που πήρε το όνομά της από την ιδιοκτήτριά της, εγκαινιάστηκε το 2022. Η είσοδος σε αυτή έγινε με βάση μία λίστα προτεραιότητας αλλά και έναν διαγωνισμό στον διακομιστή της Miquela στο Discord, τον οποίο δεν είχα την τύχη να κερδίσω ώστε να περιηγηθώ σε αυτή. Μία σύντομη περιήγηση που βρίσκεται στην ιστοσελίδα της Miquela, μας επιτρέπει να δούμε πως η «Villa M» περιλαμβάνει μία συλλογή από NFTs, η οποία όμως είναι αποκλειστικά ορατή σε όσα έχουν πρόσβαση στο χώρο αυτό.

Από την άλλη, οι DAOs της Dapper Labs μπορεί να βρίσκονται ακόμα σε μία δοκιμαστική (beta) εκδοχή, αλλά έχουν αρχίσει να εφαρμόζουν έστω και σε αυτό το δοκιμαστικό επίπεδο, τα εργαλεία λειτουργίας τους, όπως αυτό της ψήφου στην πλατφόρμα blockchain «Flow». Παρόλα αυτά θεωρώ πως ήδη η σύστασή τους ανατρέπει σε πολλαπλά επίπεδα όσα νομίζαμε ότι γνωρίζαμε σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας μίας επιχείρησης και τις διαδικασίες παραγωγής περιεχομένου που

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

δημοσιεύεται στις πλατφόρμες. Με αφορμή την Brud DAO, αναπροσαρμόζεται με τη σειρά του το «Brud universe»: μεταβάλλονται οι διαδικασίες διαμόρφωσής του εφόσον εμπλέκονται με την επίτευξη ενός κέρδους, ενώ τα μέσα που αξιοποιεί επαναπροσδιορίζονται στο πλαίσιο του Web 3.0.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Αντί επιλόγου

Ολοκληρώνοντας αυτήν την εργασία, αναλογίζομαι ξανά σχετικά με τη Miquela, η οποία στάθηκε η αφορμή για να ασχοληθώ με την Brud, το «Brud universe» και τα VIs. Από την πρώτη στιγμή που 'γνωριστήκαμε' το 2019, ήξερα ότι με είχε γοητεύσει αλλά δεν ήξερα ακόμη για ποιο λόγο συνέβη αυτό. Καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας, συνειδητοποιούσα πως η ίδια της η ύπαρξη ήταν μία διαρκής πρόκληση να σκεφτώ πέρα από αυτά που γνώριζα ήδη, πέρα από τους τρόπους με τους οποίους έχουμε μάθει να βλέπουμε και να ερμηνεύουμε τον κόσμο. Αυτή είναι και η μεγαλύτερη γοητεία που μου ασκεί ακόμη και σήμερα.

Η Miquela έγινε σε αυτήν την εργασία, ο λόγος να σκεφτούμε πέρα από οικείες οντολογίες και περιοριστικά δίπολα. Μόνο υπερβαίνοντας αυτό το οικείο, μπορούμε, άλλωστε, να κατανοήσουμε κάτι νέο, όπως το «Brud universe». Η κατανόηση του νέου δεν πρέπει να εκκινεί από μία επιφανειακή ανάγκη να προφτάσουμε τις εξελίξεις. Αντίθετα, αποτελεί μία ζωτική ανάγκη για να κατανοήσουμε το πως παράγεται το παρόν μας αξιοποιώντας το κάτι νέο, για να καταλάβουμε πως αυτό επηρεάζει την ίδια την πολιτισμική παραγωγή. Στην πραγματικότητα, το νέο δεν είναι όσο νέο θέλουμε να πιστεύουμε. Παρόμοια με τη Miquela, VIs υπάρχουν από το 2008 ενώ η ιδέα στην οποία βασίστηκε το μοντέλο των DAOs, εντοπίζεται στη δεκαετία του '90. Υπό αυτήν την άποψη, μοιάζει σαν να έχουμε καθυστερήσει, όμως ποτέ δεν είναι αργά.

Θεωρώ πως μία από τις έννοιες που μπορούν να συμβάλλουν σε μία διεπιστημονική προσέγγιση συνθηκών όπως αυτές του «Brud universe», είναι το δίκτυο. Στη βιβλιογραφία αυτής της εργασίας, το δίκτυο δεν ήταν παρόν μόνο στις θεωρίες του Latour ή των Galloway & Thacker, αλλά εντοπιζόταν τα τηλεοπτικά δίκτυα στη διαμεσική αφήγηση του Jenkins και στο ομότιμο δίκτυο, στο οποίο βασίζουν τη λειτουργία τους οι DAOs. Για το «Brud universe», η έννοια του δικτύου πιστεύω πως είναι τελικά η πιο ταιριαστή, όχι μόνο γιατί μέσω αυτής μπορεί να αναγνωριστεί η Miquela ως υποκείμενο με εμπρόθετη δράση, αλλά και επειδή η έννοια αυτή ευνοεί την κατανόηση μίας συνθήκης μέσα από συνδέσεις και κίνηση.

Όσο υπάρχει κίνηση, υπάρχει δίκτυο. Στο δίκτυο, υπάρχει κίνηση ανάμεσα στους κόμβους, αλλά και οι ίδιοι οι κόμβοι δεν μένουν ανεπηρέαστοι από αυτήν την κίνηση. Όσο αφηγήματα και υποκείμενα κινούνται μέσα σε αυτό, υπάρχει πάντα η βεβαιότητα

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

της μεταβολής μέσω της κίνησής τους. Το δίκτυο ως τρόπος προσέγγισης επιτρέπει την κατανόηση της σύνδεσης, της κίνησης, της μεταβολής και ίσως αυτό το χαρακτηριστικό του να το καθιστά την πιο χρήσιμη έννοια για τη Miquela και το «Brud universe».

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Βιβλιογραφία

Abidin, C. (2018). *Internet Celebrity: Understanding Fame Online*. Bingley: Emerald Publishing Limited

Arsenyan, J. & Mirowska, A. (2021). Almost human? A comparative case study on the social media presence of virtual influencers, *International Journal of Human-Computer Studies*, 155. https://doi.org/10.1016/j.ijhcs.2021.102694.

Berryman, R., Abidin, C., & Leaver, T. (2021). A Topography of Virtual Influencers. *AoIR Selected Papers of Internet Research, 2021*. https://doi.org/10.5210/spir.v2021i0.12145.

Brinker, F. (2017). Transmedia Storytelling in the 'Marvel Cinematic Universe' and the Logics of Convergence-Era Popular Seriality. Στο Yockey, M. (επιμ.), *Make Ours Marvel: Media Convergence and a Comics Universe*, Austin: University of Texas Press, 207-233. https://doi.org/10.7560/312490

Conti, M., Gathani, J. & Tricomi, P.P. (2022), Virtual Influencers in Online Social Media, *IEEE Communications Magazine*, 60 (8), 86-91. DOI: 10.1109/MCOM.001.2100786.

Darner, A. & Arvidsson, N. (2019). *Virtual Influencers - anonymous celebrities on social media: A qualitative study of virtual influencers, a new phenomenon on social media* [Πτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Jönköping]. Ανακτήθηκε από: http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1335875/FULLTEXT01.pdf στις 11 Απριλίου, 2023.

Galloway, A. & Thacker, E. (2007). *The Exploit: A Theory of Networks*. Minneapolis: Minnesota Press.

Hayes, A. (23 Απριλίου, 2023). *Blockchain Facts: What is it, how it works and how it can be used*, Investopedia. Ανακτήθηκε από: https://www.investopedia.com/terms/b/blockchain.asp στις 2 Ιουνίου, 2023.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Hill, H. (7 Μαΐου, 2019). Here's what you need to know about those CGI influencers invading your feed, Mashable. Ανακτήθηκε από: https://mashable.com/article/cgi-influencers-instagram-what-you-need-to-know στις 19 Μαΐου, 2023.

Intelligence, Rotten Tomatoes. Ανακτήθηκε από: https://www.rottentomatoes.com/tv/intelligence/s01/e10 στις 19 Μαΐου, 2023.

Jenkins, H. (2006). *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. Νέα Υόρκη: New York University Press.

Jenkins, H. (21 Μαρτίου, 2007). *Transmedia Storytelling 101*, Pop Junctions. The Official Weblog of Henry Jenkins. Ανακτήθηκε από: http://henryjenkins.org/blog/2007/03/transmedia_storytelling_101.html στην 1 Ιουνίου, 2023.

Koebler, J. (17 Απριλίου, 2018). *A Computer-Generated, Pro-Trump Instagram Model Said She Hacked Lil Miquela, Another CGI Instagram Model*, VICE. Ανακτήθηκε από: https://www.vice.com/en/article/43bp79/lil-miquela-instagram-allegedly-hacked-bermuda στις 19 Μαΐου, 2023.

Latour, B. (2005). *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network Theory*. Νέα Υόρκη: Oxford University Press.

Lindsay, K. (20 Απριλίου, 2018). *The Internet Was Even More Bonkers Than Usual This Week*, Refinery29. Ανακτήθηκε από: https://www.refinery29.com/en-us/2018/04/196905/lil-miquela-bermuda-bhad-bhabie-poppy-internet-drama στις 14 Μαΐου, 2023.

Marwick, A. (2019). The Algorithmic Celebrity: The future of Internet fame and Microcelebrities Studies. Στο Abidin, C. και Brown, M.L. (επιμ.), *Microcelebrity around the globe: approaches to cultures of internet fame*. Bingley: Emerald Publishing Limited, σσ. 161-169

McFedries, T. (16 Μαρτίου, 2022). *Dapper Collectives — DAOS For The People*, Medium. Ανακτήθηκε από: https://medium.com/dapper-collectives/dapper-collectives-daos-for-the-people-d546b3578a73 στις 30 Μαΐου, 2023.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Miquela Sousa, VirtualHumans.org. Ανακτήθηκε από: https://www.virtualhumans.org/human/miquela-sousa στις 29 Απριλίου, 2023.

Miyake, E. (2023). I am a virtual girl from Tokyo: Virtual influencers, digital-orientalism and the (Im)materiality of race and gender. *Journal of Consumer Culture*, 23(1), 209–228. https://doi.org/10.1177/14695405221117195

Mordin, V. & Nordgren, S. (2019). *Robot or Human? The Marketing Phenomenon of Virtual Influencers. A Case Study About Virtual Influencers' Parasocial Interaction on Instagram* (Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Ουψάλα). Ανακτήθηκε από: www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1334486&dswid=6233 στις 29 Απριλίου, 2023.

Nath, K., Dahr, S. & Basishtha, S. (2014). Web 1.0 to Web 3.0 - Evolution of the Web and its various challenges, *2014 International Conference on Reliability Optimization and Information Technology (ICROIT 2014)*, 86-89. DOI: 10.1109/ICROIT.2014.6798297.

Orabi, M., Mouheb, D., Aghabari, Z. A. & Kamel, I. (2020). Detection of Bots in Social Media: A Systematic Review, *Information Processing & Management*, 57 (4). https://doi.org/10.1016/j.ipm.2020.102250

Παπαϊωάννου, Γ. (13 Μαΐου, 2018). *Το εικονικό δράμα της Lil Miquela ήταν μια καλοστημένη απάτη*, LiFO. Ανακτήθηκε από: https://www.lifo.gr/now/tech-science/eikoniko-drama-tis-lil-miquela-itan-mia-kalostimeni-apati στις 14 Μαΐου, 2023.

Peller, M. (18 Απριλίου, 2018). *We Can't Get Enough of This Drama Between Two 'Virtual Instagram Influencers'*, ELLE. Ανακτήθηκε από: https://www.elle.com/culture/tech/a19849553/lil-miquela-bermuda-instagram-virtual-influencer-hacking/ στις 4 Μαρτίου, 2023.

Petraca, E. (18 Απριλίου, 2018). *Everything We Know About the Feud Between These Two Computer-Generated Instagram Influencers*, The Cut. Ανακτήθηκε από: https://www.thecut.com/2018/04/lil-miquela-hack-instagram.html στις 4 Μαρτίου, 2023.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Popescu, A.-D. (2021). Non-Fungible Tokens (NFT) - Innovation beyond the craze, *Proceedings of Engineering & Technology Journal - IBEM 2021*, 66, 26-30. Ανακτήθηκε από: https://www.academia.edu/50920483/Non_Fungible_Tokens_NFT_Innovation_beyond_the_craze στις 29 Απριλίου, 2023.

Qihang, J., Lanlan, L. & Fei, Q. (2022). The Beauty Myth of Virtual Influencers: A Reflection of Real-World Female Body Image Stereotypes [πρακτικά συνεδρίου]. Στο Luqman, A., Zhang, Q.Y. & Liu, W. (επιμ.) *3rd International Conference on Mental Health, Education and Human Development (MHEHD 2022)*, 670, 784-787. https://doi.org/10.2991/assehr.k.220704.142

Rasmussen, M. (11 Οκτωβρίου, 2021). *Brud, Creators of Miquela, Have Been Acquired by Dapper Labs*, VirtualHumans.org. Ανακτήθηκε από: https://www.virtualhumans.org/article/brud-creators-of-miquela-have-been-acquired-by-dapperlabs στις 29 Απριλίου, 2023.

Robinson, B. (2020). Towards an Ontology and Ethics of Virtual Influencers, *Australasian Journal of Information Systems*, 24. https://doi.org/10.3127/ajis.v24i0.2807.

Sands, S., Ferraro, C. & Demsar, V. (2022). False idols: Unpacking the opportunities and challenges of falsity in the context of virtual influencers, *Business Horizons*, 65 (6). https://doi.org/10.1016/j.bushor.2022.08.002

Seitzman, M., Davis, P. & Dixon, J. (σεναριογράφοι) & Beller, K. (σκηνοθέτης). (10 Μαΐου, 2014). Cain and Gabriel (Κύκλος 1, Επεισόδιο 10) [τηλεοπτικό επεισόδιο]. Στο Seitzman, M., Vinson, T. & Schindel, B (παραγωγοί), *Intelligence*, CBS; ABC Studios.

Skorodihina, A. (2 Νοέμβριου, 2022). *AI Influencers: Celebrities of the Future or a Failed Marketing Product?*, diggit magazine. Ανακτήθηκε από: https://www.diggitmagazine.com/articles/ai-influencers-celebrities-future-or-failed-marketing-product στις 19 Μαΐου, 2023.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Stieglitz, S., Brachten, F., Ross, B. & Jung, A. K. (2017). Do Social Bots Dream of Electric Sheep? A Categorisation of Social Media Bot Accounts, *Australasian Conference on Information Systems*. https://doi.org/10.48550/arXiv.1710.04044

Travers, C. (4 Νοεμβρίου, 2020). *What is a Virtual Influencer? Virtual Influencers, Defined and Explained*, VirtualHumans.org. Ανακτήθηκε από: https://www.virtualhumans.org/article/what-is-a-virtual-influencer-virtual-influencers-defined-and-explained στις 29 Απριλίου, 2023.

Trevor McFedries & Sara Decou, Business Off Fashion. Ανακτήθηκε από: https://www.businessoffashion.com/community/people/trevor-mcfedries-sara-decou στις 29 Απριλίου, 2023.

Wang, S., Ding, W., Li, J., Yuan, Y., Ouyang, L. & Wang, F.Y. (2019). Decentralized Autonomous Organization: Concept, Model and Applications, *IEEE Transactions on Computational Social Systems*, 6(5), 870-878. DOI: 10.1109/TCSS.2019.2938190.

Wibawa, R., Pratiwi, C., Wahyono, E., Hidayat, D. & Adiasari, W. (2022). Virtual Influencers: Is The Persona Trustworthy, *Jamika*, 12 (1), 51-62. https://doi.org/10.34010/jamika.v12i1.6706 .

Zach Sang Show. (2019, 9 Δεκεμβρίου). *Miquela Talks Being A Robot, Her Song "Money", Kissing Bella Hadid & Collabs*. [βίντεο]. YouTube. Ανακτήθηκε από: https://www.youtube.com/watch?v=S6wnHsEoTmc στις 23 Μαρτίου, 2023.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77

Χρήσιμοι σύνδεσμοι:

Η ιστοσελίδα της Miquela: https://www.miquela.fyi/

Η ιστοσελίδα της Dapper Collectives: https://cast.fyi/#/

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
28/01/2024 14:09:53 EET - 212.30.36.77